

KRR.430.005.2020

Nr ewid. 166/2020/I/20/001/KRR

Informacja o wynikach kontroli

ZARZĄDZANIE ELEWARR SP. Z O.O.

DEPARTAMENT
ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

MISJA

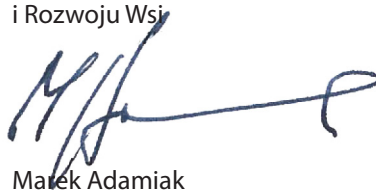
Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Informacja o wynikach kontroli
Zarządzanie ELEWARR Sp. z o.o.

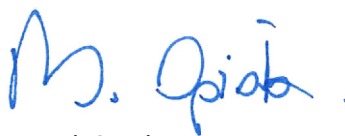
p.o. Dyrektor Departamentu Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Marek Adamiak

Akceptuję:

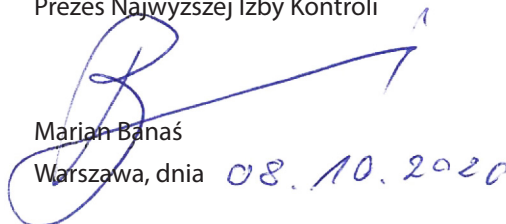
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Marek Opiola

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

Warszawa, dnia 08.10.2020

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. WPROWADZENIE.....	6
2. OCENA OGÓLNA	9
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI	11
4. WNIOSKI.....	18
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	19
5.1. Gospodarowanie majątkiem ELEWARR.....	19
5.2. Osiągnięte przez ELEWARR wyniki finansowe	24
5.3. Działania w zakresie skupu i przechowywania zbóż i rzepaku	27
5.4. Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR	30
5.4.1. Realizacja zadań nadzoru właścicielskiego.....	31
5.5. Realizacja wniosków pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli	38
5.5.1. Wykonanie wniosków pokontrolnych NIK przez Zarząd ELEWARR.....	38
5.5.2. Wykonanie wniosków pokontrolnych NIK przez właściciela Spółki.....	40
6. ZAŁĄCZNIKI	41
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe.....	41
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych.....	45
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	52
6.4. Tabele i zestawienia	53
6.5. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	55
6.6. Stanowisko Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do informacji o wynikach kontroli	56
6.7. Opinia prezesa NIK do stanowiska Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.....	61

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

Akt założycielski	Akt założycielski ELEWARR Sp. z o.o. określony w Akcie Notarialnym z dnia 15 maja 1992 r. Repertorium A – 3110/92 ze zm.;
ARR	Agencja Rynku Rolnego – od 1 września 2017 r. następcą prawnym ARR został Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa;
ARM	Agencja Rezerw Materiałowych;
ELEWARR lub Spółka	ELEWARR Sp. z o.o., powołana przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego w dniu 15 maja 1992 r.;
Elewator Sieradz	Elewator Sieradz Sp. z o.o., w której ELEWARR Sp. z o.o. posiadał 26,73% udziałów;
Gnrsp	Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2020 r., poz. 396 ze zm.);
Grupa Kapitałowa ELEWARR	Grupa kapitałowa, w skład której wchodziły podmioty, w których ELEWARR Sp. z o.o. posiadał długoterminowe aktywa finansowe, tj., według stanu na 30 czerwca 2019 r., TDM „ARRTRANS” S.A., w której ELEWARR posiadał 100% akcji, Zamojskie Zakłady Zbożowe sp. z o.o., w których miał 100% wartości udziałów, Elewator Sieradz sp. z o.o., w którym posiadał 26,73% udziałów;
KOWR	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa – od 1 września 2017 r. następcą prawnym Agencji Rynku Rolnego;
ksh	Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 505, ze zm.);
Minister lub Minister RiRW	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
Ministerstwo lub MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
Platforma Żywnościowa	Projekt Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pn. <i>Platforma Żywnościowa</i> realizowany jest w ramach <i>Strategii na Rzecz odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i> , którego celem jest uruchomienie przez podmiot rynku kapitałowego elektronicznej platformy sprzedażowej dla produktów rolno-spożywczych. Projekt finansowany jest przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu <i>Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków GOSPOSTRATEG</i> zgodnie z umową GOSPOSTRATEG 1/285521/2/NCBR/2018, a za jego wdrożenie odpowiedzialny jest KOWR;
RN	Rada Nadzorcza ELEWARR Sp. z o.o.;
TDM ARRTRANS	Towarowy Dom Maklerski „ARRTRANS” S.A., w której ELEWARR posiadała 100% akcji;
Ustawa o komercjalizacji	Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (Dz. U. z 2019 r. poz. 2181, ze zm.);
Ustawa o KOWR	Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 481);
Uzkw	Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz. U. z 2019 r. poz. 1885, ze zm.);

Uzmp Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 735);

Zarząd Zarząd ELEWARR Sp. z o.o.;

ZW Zgromadzenie Wspólników ELEWARR Sp. z o.o.;

NZW Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników ELEWARR Sp. z o.o.;

ZZW Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników ELEWARR Sp. z o.o.

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy zarządzanie Spółką oraz sprawowany nad nią nadzór przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa były prawidłowe i skuteczne?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

1. Czy Spółka prawidłowo i efektywnie gospodarowała majątkiem?
2. Czy Spółka osiągała założone wyniki finansowe?
3. Czy ELEWARR Sp. z o.o. prowadziła skuteczne i efektywne działania w zakresie skupu i przechowywania zbóż oraz rzepaku?
4. Czy nadzór właścicielski nad ELEWARR Sp. z o.o. sprawowany był prawidłowo i skutecznie?
5. Czy zostały zrealizowane wnioski NIK z kontroli „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR Sp. z o.o.”?

Jednostki kontrolowane

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz ELEWARR Sp. z o.o.

Okres objęty kontrolą

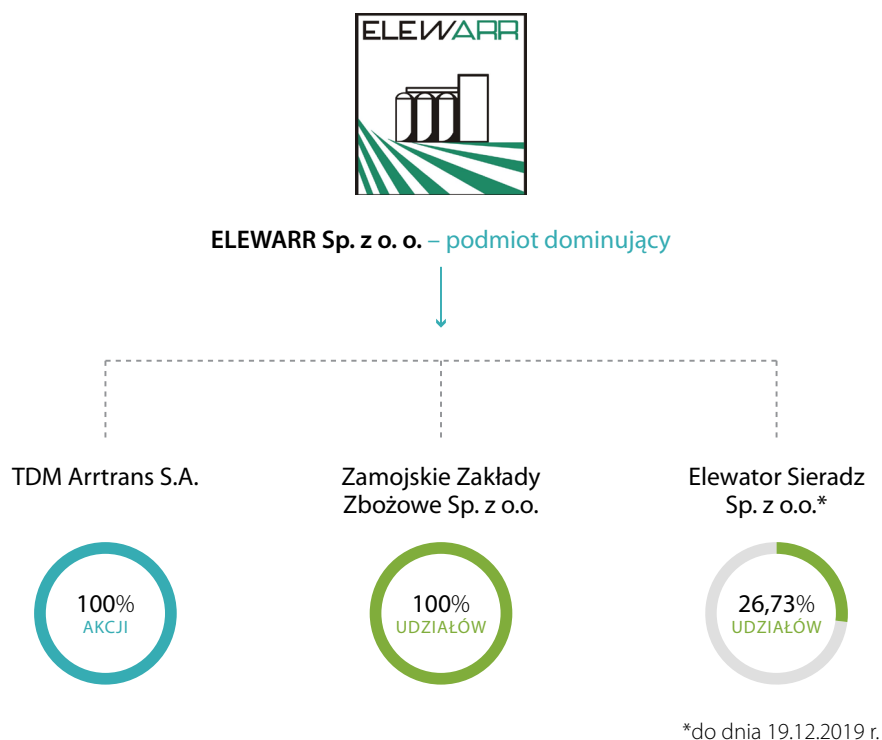
Lata 2017–2020 (do dnia zakończenia kontroli), z uwzględnieniem dowodów sporządzonych w okresie wcześniejszym mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą

ELEWARR Sp. z o.o. została powołana przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego w dniu 15 maja 1992 r. ELEWARR został utworzony jako spółka prawa handlowego w celu zarządzania elewatorami zbożowymi, przejętymi przez Agencję Rynku Rolnego na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 1990 r. o utworzeniu Agencji Rynku Rolnego¹. Jedynym udziałowcem (100% udziałów) ELEWARR do 31 sierpnia 2017 r. była Agencja Rynku Rolnego, a od 1 września 2017 r. jest Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Według stanu na 30 czerwca 2019 r. ELEWARR wraz z podmiotami powiązanymi tworzył grupę kapitałową, tj. TDM „ARRTRANS” S.A., Zamojskie Zakłady Zbożowe sp. z o.o. i Elewator Sieradz Spółka z o.o. ELEWARR posiadał długoterminowe aktywa finansowe w dwóch podmiotach zależnych, tj. TDM „ARRTRANS” S.A., w której ELEWARR miał 100% akcji, Zamojskich Zakładach Zbożowych sp. z o.o., w których miał 100% wartości udziałów oraz w podmiocie stowarzyszonym – Elewator Sieradz Spółka z o.o., w którym posiadał 26,73% udziałów. Ponadto Grupa Kapitałowa posiadała 10 akcji imiennych Warszawskiej Giełdy Towarowej S.A., stanowiących 1,2% kapitału zakładowego.

Rysunek nr 1.

Grupa Kapitałowa ELEWARR według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r.

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Zgodnie z § 13 Aktu założycielskiego ELEWARR², organami Spółki były Zgromadzenie Wspólników, Rada Nadzorcza i Zarząd. Prawa i obowiązki udziałowca wykonywał Prezes Agencji Rynku Rolnego, a następnie Krajowy

¹ Dz. U. z 1997 r. Nr 142, poz. 951, ze zm., akt utracił moc z dniem 1 maja 2004 r.

² Akt założycielski ELEWARR Sp. z o.o. określony w Akcie Notarialnym z dnia 15 maja 1992 r. Repertorium A – 3110/92 ze zm.

Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Bieżące zadania wynikające ze sprawowanego przez ANR, a następnie KOWR nadzoru właścicielskiego nad Spółką ELEWARR wykonywali również powołani przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego, a następnie Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa pełnomocnicy. Przedmiotem działalności Spółki, zgodnie z Aktem Założycielskim oraz regulaminem organizacyjnym ELEWARR³, jest w szczególności sprzedaż hurtowa zbóż, nasion i pasz oraz magazynowanie i przechowywanie towarów. Zadania te Spółka realizuje poprzez obrót zbożem oraz rzepakiem za środki własne i kredytów, a także świadczenie usług przechowywania dla podmiotów komercyjnych (zakłady tłuszczowe, firmy biopaliwowe, słodownie, mieszalnie pasz, firmy handlowe) i Agencji Rezerw Materiałowych (przechowywanie rezerw).

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej uległo zmianie otoczenie rynkowe ELEWARR na rynku przechowalnictwa zbóż i rzepaku. Nastąpił dynamiczny wzrost powierzchni przechowalniczej u producentów rolnych. W 2003 r. kwalifikowana powierzchnia przechowalnicza gospodarstwach producenckich wyniosła około 5000 tys. ton, która dzięki wsparciu środków unijnych do końca 2016 r. wzrosła do ok. 20 000 tys. ton. Łącznie z powierzchnią będącą w dyspozycji firm przetwórczych i handlowych zdolność składowania szacowana jest na około 27 000 tys. ton.

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w 2010 i 2013 r. dwie kontrole funkcjonowania Spółki i sprawowanego nad nią nadzoru właścicielskiego⁴, w wyniku których wskazała na utratę przez ELEWARR Sp. z o.o. kluczowej roli w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku, jak również na pogarszającą się sytuację finansową Spółki i niewłaściwy nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego.

Po kontroli przeprowadzonej w 2013 r. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie oceniła sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego. Spółka przestała pełnić kluczową rolę w stabilizacji rynku zbóż, zabezpieczeniu przez Agencję Rynku Rolnego powierzchni magazynowych w ramach centrów interwencyjnych skupu zbóż oraz w przechowywaniu zapasów interwencyjnych Unii Europejskiej. Zmalała też jej rola w przechowywaniu rezerw strategicznych. W 2013 r. zmniejszył się udział ELEWARR Sp. z o.o. w przechowywaniu państwowych rezerw zbóż w stosunku do lat 2010–2012. Wobec trudnej sytuacji na rynku zbóż i rzepaku po zbiorach 2013 r. zachowania Prezesa ARR oraz Spółki były zdecydowanie pasywne. Zmiany organizacyjne przeprowadzone w latach 2010–2013 okazały się nieskuteczne i nie poprawiły funkcjonowania Spółki. Jednocześnie ulegała pogorszeniu sytuacja finansowa ELEWARR Sp. z o.o. Osiągnięty w latach 2010–2012 zysk uzyskany był głównie w wyniku działalności finansowej, a nie z tytułu działalności podstawowej Spółki. Nie wszystkie wnioski z poprzedniej kontroli NIK przeprowadzonej w 2010 r. zostały zrealizowane, a działania podjęte na rzecz realizacji niektórych wniosków nie przyniosły zakładanych efektów.

³ Regulamin organizacyjny ELEWARR Sp. z o.o. przyjęty uchwałą Zarządu nr 37/13 z dnia 9 lipca 2013 r.

⁴ Kontrola „Funkcjonowanie ELEWARR Sp. z o.o.” nr P/10/108 z 2010 r. i kontrola „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR Sp. z o.o.” nr K/13/002 z 2014 r.

Kontrola wykazała również nieskuteczny nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad Spółką. Wynikał on przede wszystkim z braku aktywności Agencji Rynku Rolnego w wypełnianiu roli właściciela Spółki i postawy właściciela uznającego Spółkę jako niezależny podmiot prawny z głównym celem działalności – uzyskiwaniem dodatniego wyniku finansowego. Nieskuteczny nadzór spowodowany był również biernością i niewykonywaniem kontroli nad Spółką w zakresie wynikającym z przepisów ksh, a także ograniczonym zainteresowaniem Spółką, której Agencja była właścicielem.

Ponownie doszło do naruszenia przepisów z dnia 3 marca 2000 r. o wygradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁵. Przyczyną naruszenia była opinia nadzorującego właściciela, tj. Prezesa Agencji Rynku Rolnego oraz Zarządu Spółki, że ELEWARR Sp. z o. o. nie jest państwową osobą prawną, zatem przepisy tej ustawy nie miały do niej zastosowania.

Mając na uwadze malejącą rolę ELEWARR w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku oraz brak poprawy nadzoru Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad Spółką, Najwyższa Izba Kontroli wniosła do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, aby w porozumieniu z Ministrem Finansów, rozważył przeprowadzenie postępowania likwidacyjnego i rozwiązanie ELEWARR.

Jednym z działań pokontrolnych miało być przekazanie nadzoru nad ELEWARR Ministrowi Skarbu Państwa, co miało znaleźć się w przepisach nowelizacji ustawy o Agencji Rynku Rolnego. Posłowie Sejmowej Komisji Rolnictwa w lipcu 2015 r. zdecydowali o skreśleniu z projektu nowelizacji ustawy o Agencji Rynku Rolnego przepisów o przekazaniu udziałów w spółce Elewarr na rzecz Ministra Skarbu Państwa⁶.

W dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa wprowadzająca nowy model wykonywania uprawnień właścicielskich Skarbu Państwa, tj. ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 2 tej ustawy ELEWARR jest państwową osobą prawną jako spółka, której wyłącznym udziałowcem jest inna państwowa osoba prawna.

Na podstawie art. 46 ust. 5 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa⁷, z dniem 1 września 2017 r. KOWR przejął udziały w ELEWARR Sp. z o.o. posiadane przez zniesioną Agencję Rynku Rolnego.

Wyniki tych kontroli, w tym stwierdzone nieprawidłowości oraz potrzeba weryfikacji wniosków pokontrolnych spowodowały, że Najwyższa Izba Kontroli w 2020 r. przeprowadziła trzecią kontrolę dotyczącą zarządzania i nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR Sp. z o.o.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 2136.

⁶ <https://www.topagrar.pl/articles/aktualnosci/elewarr-pozostanie-pod-nadzorem-arr/> Od dnia 15 listopada 2019 r. zadania Ministra Skarbu przejął Minister Aktywów Państwowych – rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Aktywów Państwowych (Dz. U. poz. 2256, ze zm.)

⁷ Dz. U. poz. 624, ze zm.

2. OCENA OGÓLNA

Zarządzanie ELEWARR Sp. z o.o. oraz nadzór właścicielski Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa nad Spółką nie były prawidłowe i skuteczne.

Nie poprawiło się gospodarowanie majątkiem Spółki ELEWARR. Działania podjęte przez Zarząd w celu realizacji „Strategii ELEWARR na lata 2017–2020”, w tym dotyczące sprzedaży aktywów trwałych, nie przyczyniły się do poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki. Zarząd ELEWARR dokonał sprzedaży udziałów w podmiocie powiązanym, tj. w Elewator Sieradz Sp. z o.o. bez analizy skutków tego działania, co ograniczyło możliwość oddziaływania Spółki na stabilizację rynku przechowywania zbóż i rzepaku w województwie łódzkim.

ELEWARR Sp. z o.o. nie osiągnęła w badanym okresie założonych wyników ekonomiczno-finansowych, a jej sytuacja finansowa uległa pogorszeniu.

Za rok obrotowy 2016/2017 Spółka osiągnęła zysk netto w wysokości 3,5 mln zł, który został przeznaczony na pokrycie części strat poniesionych w trzech poprzednich latach obrotowych w wysokości 19,8 mln zł. W roku obrotowym 2017/2018 również wystąpiła strata netto w wysokości 17,2 mln zł w wyniku niekorzystnej sprzedaży zbóż i rzepaku spowodowanej m. in. spadkiem cen na rynkach światowych. Za rok obrotowy 2018/2019 ELEWARR wykazał zysk netto w wysokości 0,9 mln zł, który pokrył tylko w niewielkiej części straty netto poniesione w poprzednich latach. Na zysk netto za ten rok obrotowy wpływ miało m. in. rozliczenie sprzedaży dokonanej w poprzednim roku obrotowym oraz sprzedaż składników majątku trwałego. Ponadto na sytuację finansową Spółki ELEWARR wpłynęły straty netto Grupy Kapitałowej ELEWARR w latach obrotowych 2016/2017 i 2017/2018 odpowiednio w kwocie 25,9 i 39,2 mln zł. Nieprawidłowości dotyczące sprzedaży w 2018 r. rzepaku i pszenicy konsumpcyjnej w jednym oddziale terenowym Spółki również przyczyniły się do pogorszenia wyniku finansowego ELEWARR. W związku z ujawnionymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli skierowała zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wyniki finansowe Spółki świadczą o nieskutecznych działaniach zarządczych w tym obszarze.

Działania ELEWARR w zakresie skupu i przechowywania zbóż oraz rzepaku były nieefektywne i nieskuteczne. Udział Spółki w przechowywaniu zbóż i rzepaku jest obecnie marginalny i łącznie wynosi ok. 4,5% w skali kraju. W handlu zbożem udział ELEWARR wyniósł od 1 do 1,5%, a w handlu rzepakiem wyniósł od 2,5 do 3% krajowego rynku. Wykorzystanie przez ELEWARR potencjału przechowalniczego w latach 2017–2020 zwiększyło się w odniesieniu do lat poprzednich, jednak spowodowane było to przede wszystkim zwiększeniem liczby usług przechowania na rzecz dużych podmiotów zajmujących się przetwórstwem oraz Agencji Rezerw Materiałowych.

Najwyższa Izba Kontroli już w poprzednich kontrolach wskazywała na utratę przez ELEWARR Sp. z o.o. kluczowej roli w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku oraz niewłaściwy nadzór Agencji Rynku Rolnego, jako właściciela nad ELEWARR. Brak odpowiednich działań ze strony właściciela, jak również Zarządu doprowadził do marginalizacji Spółki na rynku.

Po przejęciu od 1 września 2017 r. udziałów w Spółce ELEWARR, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa również nie sprawował prawidłowo nadzoru właścicielskiego. Niewłaściwy nadzór wynikał przede wszystkim z braku aktywności właściciela poprzez niepodejmowanie działań naprawczych, w sytuacji pogarszających się wyników finansowych Spółki i nieokreślenie dla ELEWARR, jako podmiotu działającego w oparciu o mienie przekazane przez Skarb Państwa, zadań w zakresie stabilizacji sytuacji na rynkach zbóż i rzepaku.

Zarządzanie ELEWARR oraz nadzór nad Spółką nie były prawidłowe i skuteczne

Dyrektor Generalny KOWR, działając jako organ Spółki – Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników, nie zawsze prawidłowo wykonywał uprawnienia wynikające z ksh. W 2018 r. powołał trzech członków Zarządu ELEWARR Sp. z o.o. bez przeprowadzenia przez Radę Nadzorczą postępowania kwalifikacyjnego wymaganego w art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników. Dopiero po ponad dwóch latach od wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym, właściciel podjął działania zmierzające do dostosowania Aktu Założycielskiego ELEWARR Sp. z o.o. do przepisów tej ustawy. Ponadto stwierdzono, że KOWR, jako Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników nie podjął uchwały w przedmiocie absolutorium dotyczącego byłego prezesa Zarządu Spółki z wykonywania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018, co jest niezgodne z art. 231 § 2 pkt 3 ksh, o czym Najwyższa Izba Kontroli poinformowała Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W zakresie realizacji wniosków pokontrolnych sformułowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli w 2014 r. stwierdzono, że wniosek o zwrot, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez byłych członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki został częściowo zrealizowany. Pozostałe wnioski pokontrolne dotyczące ustalenia wynagrodzeń dla członków Zarządu zgodnie z przepisami prawa oraz poprawy wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki zostały zrealizowane.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że koncepcja towarzysząca utworzeniu Spółki ELEWARR oraz funkcjonowania Spółki jako podmiotu od wielu lat działającego na rynku zbóż i rzepaku, mającego stabilizować rynek rzepaku oraz zabezpieczać powierzchnie magazynowe w ramach centrów interwencyjnych skupu zbóż w tej strukturze organizacyjnej wyczerpała się. Otoczenie rynkowe w latach 90-tych, gdy utworzono Spółkę w oparciu o mienie państwowe, było całkowicie odmienne od obecnego, gdyż ELEWARR był wówczas liderem na rynku skupu i przechowalnictwa zbóż i rzepaku. W ostatnich latach na rynku dominują podmioty komercyjne i Spółka funkcjonuje w warunkach silnej konkurencji na rynku rolnym. Obecnie skala działalności Spółki nie pozwala na istotne oddziaływanie na innych przedsiębiorców w celu stabilizacji cen zbóż i rzepaku. Kluczową kwestią zatem jest ustalenie, jaką rolę na rynku zbóż i rzepaku ma pełnić ELEWARR oraz w jaki sposób w perspektywie długookresowej istnieje możliwość efektywnego wykorzystania działalności Spółki na potrzeby branży rolno-spożywczej.

Zdaniem NIK, np. uczestnictwo Spółki w Narodowym Holdingu Spożywczym – Krajowej Grupie Spożywczej, nad którego utworzeniem przejął prace Minister Aktywów Państwowych, a także realizacja zadań w ramach Platformy Żywnościowej oraz przechowywania rezerw strategicznych na rzecz Agencji Rezerw Materiałowych, może przyczynić się do wzmocnienia roli ELEWARR na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Zarządzanie ELEWARR Sp. z o.o. oraz nadzór właścicielski Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa nad Spółką nie były prawidłowe i skuteczne.

Nie poprawiło się gospodarowanie majątkiem Spółki ELEWARR. Działania podjęte przez Zarząd w zakresie realizacji „Strategii ELEWARR na lata 2017–2020”, w tym dotyczące sprzedaży aktywów trwałych, nie przyczyniły się do poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki.

Zarząd Spółki wskazał, jako cele strategiczne na lata 2017–2020 zwiększenie aktywności handlowej m. in. poprzez rozwinięcie współpracy z Agencją Rezerw Materiałowych w zakresie świadczenia usług przechowywania zbóż z przeznaczeniem na państwowe rezerwy strategiczne, poprawę rentowności posiadanych aktywów, inwestycje rozwojowe, restrukturyzację organizacyjną i majątkową. ELEWARR nie osiągnął w badanym okresie założonych wyników ekonomiczno-finansowych. ELEWARR w roku obrotowym 2017/2018 zawarł z Agencją Rezerw Materiałowych umowy przechowywania państwowych rezerw strategicznych. Spółka podjęła działania dotyczące restrukturyzacji majątkowej, które polegały na sprzedaży magazynów położonych w Mierkowie, sprzedaży części obiektów magazynowych położonych w Braniewie i włączeniu do ELEWARR spółki Elewator w Koronowie sp. z o.o. Przejęcie Elewator w Koronowie sp. z o.o. zwiększyło potencjał przechowalniczy ELEWARR o 50 tys. ton. W zakresie inwestycji rozwojowych zbudowano suszarnię kukurydzy na terenie obiektu magazynowego w Bielsku Podlaskim oraz uruchomiono proces inwestycyjny rozbudowy magazynu Spółki w Rzeszowie.

Zarząd Spółki realizował zawarte w planach rzeczowo-inwestycyjnych zadania dotyczące inwestycji, restrukturyzacji majątkowej, modernizacji i remontów nieruchomości używanych w działalności, a poziom zatrudnienia był adekwatny do potrzeb i do planów inwestycyjnych Spółki. [str. 19–24]

ELEWARR dokonał w grudniu 2019 r. sprzedaży 26,73% udziałów w spółce Elewator Sieradz, a KOWR, jako NZW, wyraził zgodę na sprzedaż tych udziałów bez przeprowadzenia analizy skutków tego działania na możliwość wpływu Spółki na stabilizację rynku rolnego w województwie łódzkim. Zdaniem NIK sprzedaż udziałów w Elewator Sieradz podmiotowi komercyjnemu, w sytuacji, gdy Zarząd ELEWARR jako współnik, z uwzględnieniem regulacji prawnych w Elewator Sieradz, mógł współuczestniczyć w kreowaniu strategii działalności tej spółki, spowodowała ograniczenie możliwości oddziaływania na stabilizację rynku rolnego w województwie łódzkim. [str. 20–21]

Spółka ELEWARR nie osiągnęła założonych wyników ekonomiczno-finansowych. Sytuacja finansowa ELEWARR w badanym okresie uległa dalszemu pogorszeniu. Za rok obrotowy 2016/2017 Spółka osiągnęła zysk netto w wysokości 3,5 mln zł, który został przeznaczony na pokrycie części strat poniesionych w trzech poprzednich latach obrotowych w wysokości 19,8 mln zł. Poniesiona przez ELEWARR strata netto za rok obrotowy 2017/2018 w wysokości 17,2 mln zł spowodowana była głównie niekorzystną sprzedażą zbóż i rzepaku. Za rok obrotowy 2018/2019 ELEWARR

Zarządzanie ELEWARR oraz nadzór nad Spółką nie były prawidłowe i skuteczne

Realizacja Strategii ELEWARR na lata 2017–2020

Sprzedaż udziałów Elewator Sieradz ograniczyła możliwość stabilizacji rynku rolnego w województwie łódzkim

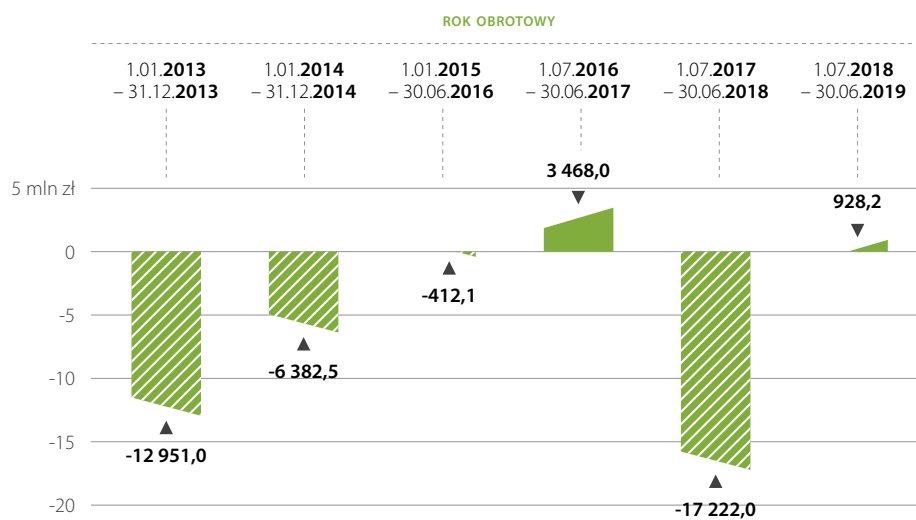
Sytuacja finansowa ELEWARR uległa pogorszeniu

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

wykazał zysk netto 0,9 mln zł, który również przeznaczono na częściowe pokrycie strat poniesionych w poprzednich latach obrotowych. Na zysk netto za rok obrotowy 2018/2019 wpływ miało m.in. rozliczenie sprzedaży dokonanej w poprzednim roku obrotowym oraz sprzedaż składników majątku trwałego. [str. 24–27]

Wykres nr 1

Wynik finansowy netto ELEWARR Sp. z o.o. w latach obrotowych 2013, 2014, 2015, 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 (w tys. zł)

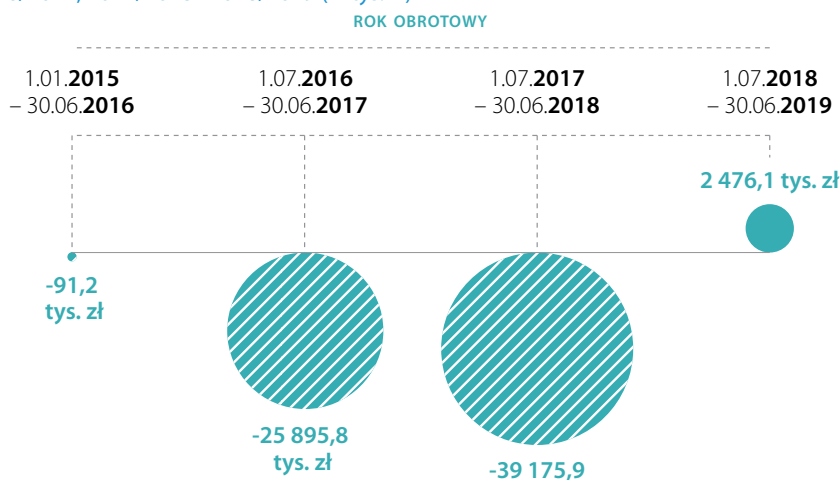
Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

„Karuzela podatkowa”
w latach 2013–2014
w spółce zależnej
głównym powodem
pogorszenia wyników
finansowych Grupy
Kapitałowej ELEWARR

Wynik finansowy Grupy Kapitałowej ELEWARR również uległ pogorszeniu, co miało wpływ na sytuację finansową Spółki. Za rok obrotowy 2016/2017 grupa kapitałowa ELEWARR wykazała stratę netto w wysokości 25 896 tys. zł (strata za poprzedni rok obrotowy wyniosła 91 tys. zł), w tym stratę netto w wysokości 30 081 tys. zł (strata za rok poprzedni wyniosła 131 tys. zł) spółki zależnej TDM „ARRTRANS” S.A. Za rok obrotowy 2017/2018 grupa kapitałowa ELEWARR wykazała stratę netto w kwocie 39 176 tys. zł, w tym stratę netto TDM ARRTRANS w kwocie 22 235 tys. zł. Straty netto TDM ARRTRANS wynikały z zobowiązań tej spółki wobec Skarbu Państwa w związku z decyzjami organów skarbowych, dotyczących nienależnie odliczonego podatku od towarów i usług w latach 2013–2014 r. [str. 27]

Wykres nr 2

Wynik finansowy netto Grupy Kapitałowej ELEWARR w latach obrotowych 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Działania w zakresie skupu i przechowywania zbóż oraz rzepaku były nieefektywne i nieskuteczne. Udział ELEWARR w przechowywaniu zbóż i rzepaku był nadal marginalny i szacowany na ok. 4,5% w skali kraju, z tego na udział w rynku rzepaku przypadało ok. 2,8%. W handlu zbożem udział ELEWARR wyniósł od 1 do 1,5%, a w handlu rzepakiem od 2,5 do 3% krajowego rynku.

Marginalny udział ELEWARR w przechowywaniu zbóż i rzepaku w kraju

Zmniejszenie udziału ELEWARR w przechowywaniu zbóż i rzepaku spowodowane było przede wszystkim zwiększeniem powierzchni przechowalniczej podmiotów komercyjnych. W 2003 r. kwalifikowana powierzchnia przechowalnicza podmiotów producenckich w kraju wyniosła około 5000 tys. ton, a do końca 2016 r. wzrosła do ok. 20 000 tys. ton. Łącznie z powierzchnią przechowalniczą zakładów przetwórczych i handlowych powierzchnia przechowalnicza w kraju szacowana była na około 27 000 tys. ton⁸. Najwyższa Izba Kontroli w poprzednich kontrolach wskazywała na utratę przez Spółkę kluczowej roli w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku. [str. 27–29]

Średnioroczne wykorzystanie powierzchni magazynowej przez ELEWARR w latach objętych kontrolą zwiększyło się w odniesieniu do lat poprzednich. Spowodowane to było przede wszystkim zwiększeniem usług przechowania na rzecz dużych podmiotów i dla Agencji Rezerw Materiałowych.

Średnioroczne wykorzystanie powierzchni magazynowej przez Spółkę uległo zwiększeniu

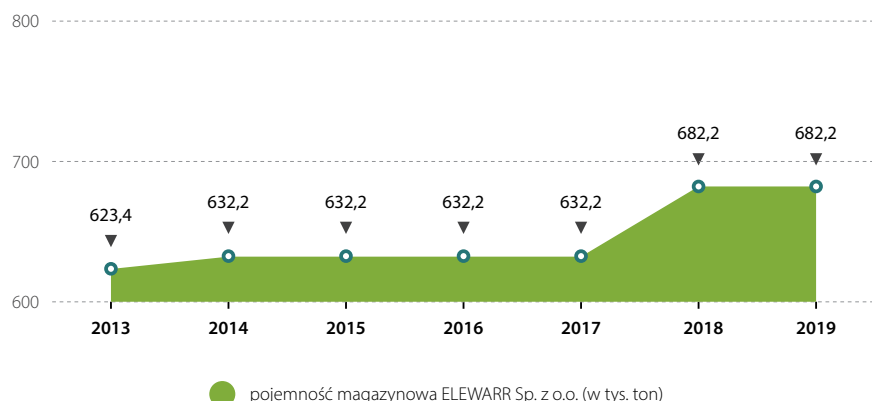
Pojemność magazynowa Spółki według stanu na koniec roku obrotowego 2016/2017 wyniosła 632 tys. ton, a na koniec roku obrotowego 2017/2018 i 2018/2019 – 682 tys. ton (pojemność wzrosła o 50 tys. ton na skutek włączenia powierzchni magazynowej w Koronowie).

⁸ Na podstawie danych uzyskanych od ELEWARR i KOWR.

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Wykres nr 3

Potencjał przechowalniczy ELEWARR Sp. z o.o. w latach obrotowych 2013, 2014, 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 (w tys. ton)

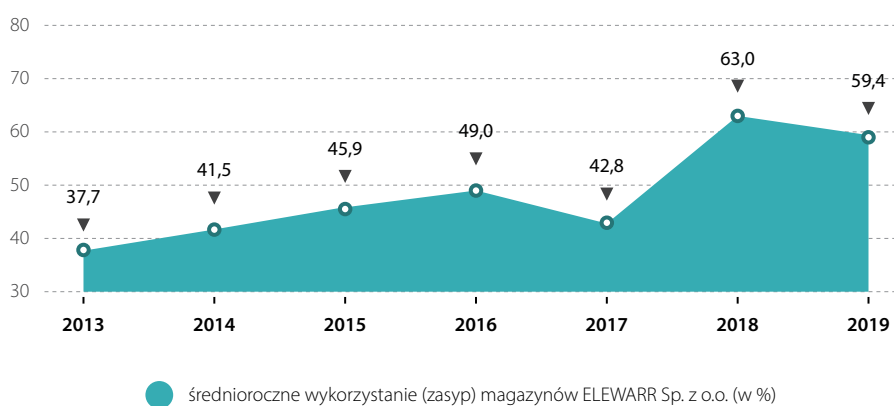

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie sprawozdań Zarządu z działalności.

Średnioroczny zasyp (wykorzystanie magazynów) zbożami i towarami składowanymi przez Spółkę w 2016/2017 wyniósł 265 tys. ton, co stanowiło 42% pojemności magazynowej. W 2017/2018 r. zasyp wyniósł 359 tys. ton (wykorzystano 57% pojemności magazynowej), a w 2018/2019 zasyp wyniósł 424 tys. ton (tj. 62%). Wykorzystanie magazynów po okresie zbiorów na dzień 30 listopada 2017 r., 2018 r. oraz 2019 r. wyniosło odpowiednio 424 tys. ton (67% pojemności magazynowej), 503 tys. ton (80%) oraz 493 tys. ton (72%). [str. 29]

Wykres nr 4

Wykorzystanie potencjału przechowalniczego ELEWARR Sp. z o.o. w latach obrotowych 2013, 2014, 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 (w %)

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Nieprawidłowości w sprzedaży rzepaku i pszenicy konsumpcyjnej

Nieprawidłowości w zakresie sprzedaży towarów ELEWARR polegały na nierzetelnym podaniu w dokumencie przez pracowników Spółki, zatrudnionych w Oddziale w Gądkach k/Poznania, danych dotyczących udziału zanieczyszczeń rzepaku. Stwierdzono ponadto nierzetelne i niezgodne z uregulowaniami wewnętrznymi Spółki, dokonanie sprzedaży pszenicy konsumpcyjnej, pomimo braku zgody wymaganej §20 ust. 2 Aktu Założycielskiego. Z kolei zawarcie przez ELEWARR Oddział w Gądkach k/Poznania dwóch umów sprzedaży pszenicy konsumpcyjnej bez zapłaty

za wydany towar, co spowodowało, że na rzecz ELEWARR nie dokonano zapłaty, było działaniem niegospodarnym. Nieprawidłowości dotyczące sprzedaży rzepaku i pszenicy konsumpcyjnej świadczą o nieprawidłowym i nieskutecznym nadzorze Zarządu nad działalnością Oddziału w Gądkach k/Poznania. W związku z powyższym Najwyższa Izba Kontroli skierowała zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. [str. 29–30]

Po przejęciu z dniem 1 września 2017 r. nadzoru nad ELEWARR po zniesionej Agencji Rynku Rolnego, nadzór właścicielski Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa nie był prawidłowy. Osiągnięte przez Spółkę wyniki finansowe i marginalny udział ELEWARR w rynku przechowywania zbóż i rzepaku oraz stwierdzone nieprawidłowości wskazują na nieskuteczność działań nadzorczych podjętych na rzecz poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki.

Nadzór właścicielski nad ELEWARR był nieprawidłowy

ARR, a następnie KOWR w badanym okresie nie określał dla ELEWARR zadań w zakresie stabilizacji cen na rynkach zbóż i rzepaku oraz udziału w działaniach wzmacniających bezpieczeństwo żywnościowe kraju. Podejmowane przez Spółkę działania w celu zwiększeniu jej znaczenia w stabilizacji rynków rolnych, które polegały głównie na współpracy w ramach projektu pn. Platforma Żywnościowa, w okresie objętym kontrolą nie przyniosły wymiernych efektów. We wrześniu 2019 r. zostało podpisane memorandum pomiędzy ELEWARR oraz innymi podmiotami dotyczące współpracy w tym zakresie. Celem współpracy miało być stworzenie systemu Magazynów Autoryzowanych dedykowanych do przechowywania zbóż będących przedmiotem obrotu na Platformie Żywnościowej, w szczególności na bazie magazynów zbożowych będących w posiadaniu ELEWARR oraz Zamojskich Zakładów Zbożowych sp. z o.o.

Właściciel Spółki nie określał dla ELEWARR zadań w zakresie stabilizacji cen i wzmacniających bezpieczeństwo żywnościowe kraju

Działania podjęte przez Ministra RiRW i KOWR na rzecz utworzenia Narodowego Holdingu Spożywczego – Krajowej Grupy Spożywczej, tj. podmiotu stabilizującego sytuację na krajowych rynkach rolnych, w skład którego miał wchodzić ELEWARR, nie zostały zakończone. Prace nad koncepcją utworzenia tego podmiotu kontynuowane były przez Ministra Aktywów Państwowych wobec przejęcia przez niego z dniem 7 grudnia 2019 r.⁹ akcji Krajowej Spółki Cukrowej S.A. oraz udziałów i akcji większości podmiotów mających wchodzić w jego skład.

Zdaniem NIK, uczestnictwo Spółki w Narodowym Holdingu Spożywczym – Krajowej Grupie Spożywczej i w Platformie Żywnościowej, a także realizacja zadań przechowywania rezerw strategicznych na rzecz Agencji Rezerw Materiałowych, może przyczynić się do wzmocnienia roli ELEWARR na rzecz stabilizacji rynków rolnych i zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego. [str. 30–37]

⁹ Na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonują inni niż Prezes Rady Ministrów członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne, w tym jednoosobowe spółki Skarbu Państwa (Dz. U. poz. 2369).

Pasywna postawa
właściciela przy
pogarszających się
wynikach finansowych
ELEWARR

Działania właściciela jako Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, pomimo osiągniętych przez ELEWARR wyników finansowych, ograniczyły się do zatwierdzenia sprawozdań finansowych i z działalności Zarządu oraz na przekazywaniu zysku netto na pokrycie strat. Głównym działaniem właściciela ELEWARR w celu poprawy sytuacji finansowej było odwołanie członków Zarządu i udzielenie zgody na sprzedaż aktywów trwałych. Przyjmując tego rodzaju działania 100% udziałowca Spółki ELEWARR jako metodę odrobienia straty netto tylko z wypracowanego zysku netto, NIK wskazuje, że strata netto za rok 2017/2018 w wysokości 17,2 mln zł została pokryta po 17 latach działalności Spółki. [str. 31–33]

Zmiany na stanowiskach
członków organu
zarządzającego
i nadzorczego ELEWARR

W okresie objętym kontrolą p.o. Dyrektor Generalny KOWR – działając jako organ Spółki, tj. NZW, powołał czterech członków Zarządu ELEWARR. Prezesa Zarządu i dwóch Wiceprezesów Zarządu NZW powołało w dniu 31 października 2018 r. i Wiceprezes Zarządu w dniu 5 marca 2019 r. Powołanie trzech członków Rady Nadzorczej ELEWARR w badanym okresie było zgodne z uregulowaniami określonymi w uzmp i uregulowaniami Spółki.

Nieprawidłowe
powołanie trzech
członków Zarządu
ELEWARR
bez postępowania
kwalifikacyjnego

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły powołania w 2018 r. trzech członków Zarządu przez p.o. Dyrektora Generalnego KOWR, działającego jako NZW, bez przeprowadzenia przez Radę Nadzorczą ELEWARR postępowań konkursowych. Było to niezgodne z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy o komercjalizacji, który stanowił, że powołanie na członka zarządu następuje po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego przez radę nadzorczą¹⁰. Wobec wygaśnięcia tych przepisów, powołanie w 2019 r. Wiceprezesa Zarządu nastąpiło bez naruszenia przepisów ustawy o komercjalizacji. [str. 33–34]

Przez ponad dwa lata
właściciel ELEWARR
nie podejmował
żadnych działań w celu
dostosowania umowy
spółki do przepisów
prawa

Przez ponad dwa lata ARR, a następnie KOWR, nie podejmowali, jako właściciel, działań w celu dostosowania Aktu Założycielskiego Spółki do przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Dopiero po kontroli KOWR w Spółce przeprowadzonej w marcu 2019 r. zalecono takie działania. Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu i członków Rady Nadzorczej określone w uzmp zostały wprowadzone do uregulowań wewnętrznych Spółki prawie trzy lata od wejścia w życie tej ustawy, tj. w grudniu 2019 r. Uchwałą nr 2/2019 z dnia 23 grudnia 2019 r. NZW dokonało uchylenia dotychczasowego Aktu Założycielskiego i przyjęło nowy Akt Założycielski Spółki¹¹, w którym wprowadzono m.in. zasady powoływania członków Zarządu, po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego przez Radę Nadzorczą zgodnie z przepisami uzmp. [str. 34]

Niepodjęcie uchwały
w przedmiocie
absolutorium dla byłego
prezesa Zarządu
niezgodne z ksh

Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników nie podjęło uchwały w przedmiocie absolutorium dla byłego prezesa Zarządu Spółki z wykonywania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018, co jest niezgodne z art. 231 § 2 pkt 3 ksh. NIK zauważa, że niepodjęcie przez ZZW uchwały

¹⁰ Przepisy art. 19a w związku z art. 69a ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników utraciły moc z dniem 1 stycznia 2019 r. na podstawie art. 14 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

¹¹ Rep. A nr 4064/2019.

w przedmiocie absolutorium powoduje, że członkowi organu zarządzającego przysługuje prawo do wytoczenia powództwa przeciwko Spółce o ustalenie, że powód zwolniony jest od odpowiedzialności wobec spółki za zdarzenia, które wystąpiły w danym roku obrotowym, a zostały ujawnione w sprawozdaniu finansowym i w sprawozdaniu Zarządu. Najwyższa Izba Kontroli poinformowała o tej nieprawidłowości Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. [str. 35]

Wynagrodzenia członków organu zarządzającego i nadzorczego ELEWARR dostosowano do wymagań przepisów prawa. Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki w okresie objętym kontrolą były określone zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 2 ust. 2 pkt 1, art. 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. [str. 34–35]

Wynagrodzenia
członków Zarządu
i Rady Nadzorczej
Spółki dostosowano
do wymagań przepisów
prawa

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR Sp. z o.o.” z 2014 r.¹² skierowała w wystąpieniach pokontrolnych do Zarządu Spółki trzy, a do Prezesa ARR dwa wnioski pokontrolne.

Wykonanie wniosków
pokontrolnych
po kontroli NIK

Zarząd częściowo zrealizował wniosek o dokonanie zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez byłych członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki. W stosunku do 11 byłych członków Rady Nadzorczej i jednego byłego członka Zarządu podjęto działania w celu zwrotu nienależnie pobranych wynagrodzeń. Roszczenia Spółki przedawniły się w stosunku do pozostałych czterech byłych członków Zarządu. Wnioski o podjęcie, wraz z organem właścicielskim Spółki, czynności zmierzających do ustalenia wynagrodzenia dla członków Zarządu zgodnego z ustawą z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi oraz o podjęcie skutecznych działań w celu poprawy wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki zostały zrealizowane.

Wniosek pokontrolny skierowany do Prezesa ARR, dotyczący prawidłowego określenia w umowach o pracę wynagrodzeń dla członków organu zarządzającego Spółki został przez Prezesa ARR zrealizowany. Wniosek o podjęcie przez Prezesa ARR działań zmierzających do zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki został częściowo zrealizowany. [str. 38–40]

¹² Kontrola K/13/002 „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR Sp. z o.o.”.

4. WNIOSKI

Biorąc pod uwagę zadania państwa w zakresie przechowalnictwa rolno-spożywczego i instrumenty, jakimi dysponuje oraz uwzględniając konieczność podjęcia działań na rzecz poprawy zarządzania i nadzoru nad ELEWARR Sp. z o.o. jako podmiotu działającego w oparciu o mienie państwowe, Najwyższa Izba Kontroli dostrzega potrzebę:

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
w porozumieniu
z Ministrem Aktywów
Państwowych
Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

- opracowania analizy funkcjonowania Spółki ELEWARR w odniesieniu do nowej roli, jaką ma pełnić na rynku zbóż i rzepaku, a także określenia sposobu efektywnego wykorzystania potencjału Spółki na potrzeby branży rolno-spożywczej oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju;
- wzmocnienia nadzoru nad Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich, w szczególności dotyczących prawidłowości postępowań związanych z wyborem członków zarządu ELEWARR;
- bieżące monitorowanie procesu zarządzania Spółką.

Dyrektor Generalny
Krajowego Ośrodka
Wsparcia Rolnictwa

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Gospodarowanie majątkiem ELEWARR

Nie poprawiło się gospodarowanie majątkiem Spółki ELEWARR. Sprzedaż udziałów w Elewator Sieradz i przekazanie ich podmiotowi komercyjnemu, w sytuacji, gdy ELEWARR jako współnik, z uwzględnieniem regulacji prawnych w spółce, mógł współuczestniczyć w kreowaniu strategii działalności tej spółki, spowodowała ograniczenie możliwości oddziaływania Spółki na stabilizację rynku rolnego w województwie łódzkim. Zarząd Spółki realizował zawarte w planach rzeczowo-inwestycyjnych zadania dotyczące inwestycji, restrukturyzacji majątkowej, modernizacji i remontów nieruchomości używanych w działalności podstawowej, jednak działania te nie wpłynęły znacząco na rolę ELEWARR w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku, jak również na sytuację finansową Spółki. ELEWARR nie osiągnął w badanym okresie założonych wyników ekonomiczno-finansowych. Powołanie trzech członków Zarządu w 2018 r. przez Zgromadzenie Wspólników bez przeprowadzenia postępowania konkursowego przez Radę Nadzorczą Spółki było niezgodne z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy o komercjalizacji. Wynagrodzenia członków organu zarządzającego i nadzorczego Spółki dostosowano do wymagań przepisów prawa.

Gospodarowanie majątkiem Spółki nie uległo poprawie

Według stanu na początek roku obrotowego 2016/2017 wartość księgowa aktywów trwałych ELEWARR wyniosła 209 670 tys. zł, z tego rzeczowe aktywa trwałe stanowiły 194 751 tys. zł, a inwestycje długoterminowe 14 425 tys. zł.

Realizacja założeń dotyczących inwestycji, remontów i restrukturyzacji majątkowej

Według stanu na początek roku obrotowego 2017/2018 wartość księgowa aktywów trwałych ELEWARR wyniosła 206 035 tys. zł, z tego rzeczowe aktywa trwałe stanowiły 196 140 tys. zł, a inwestycje długoterminowe 9456 tys. zł.

Na początku roku obrotowego 2018/2019 wartość księgowa aktywów trwałych ELEWARR wyniosła 220 061 tys. zł, z tego rzeczowe aktywa trwałe stanowiły 214 254 tys. zł a inwestycje długoterminowe 5345 tys. zł. Wzrost wartości księgowej rzeczowych aktywów trwałych w roku obrotowym 2017/2018 wyniósł 18 114 tys. zł, a wartość inwestycji długoterminowych obniżyła się o 4111 tys. zł, przede wszystkim w wyniku przejęcia majątku spółki Elewator w Koronowie sp. z o.o.

Według stanu na początek roku obrotowego 2019/2020 wartość księgowa aktywów trwałych ELEWARR wyniosła 222 048 tys. zł, z tego rzeczowe aktywa trwałe stanowiły 216 257 tys. zł, a inwestycje długoterminowe 5345 tys. zł. Wartość rzeczowych aktywów trwałych wzrosła o 2003 tys. zł, z tego 430 tys. zł dotyczyło leasingu środków transportu i 1573 tys. zł na zakupy rzeczowych aktywów trwałych. Wartość inwestycji długoterminowych pozostała bez zmian.

W okresie objętym kontrolą, tj. za lata obrotowe 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 ELEWARR dokonywał zakupu dostaw i usług na podstawie „Planu dostaw, usług i robót budowlanych w roku obrotowym” stanowiącego załącznik do rocznego „Planu Rzeczowo-finansowego ELEWARR Sp. z o.o.” opracowywanego przez Zarząd Spółki przed rozpoczęciem roku obrotowego.

W roku obrotowym 2016/2017 łączne koszty inwestycji i remontów wyniosły 3238 tys. zł netto, z tego koszty inwestycji 1014 tys. zł, a koszty

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

remontów i konserwacji 2224 tys. zł. W roku obrotowym 2017/2018 koszty inwestycji i remontów łącznie wyniosły 4358 tys. zł netto, z tego inwestycje 1995 tys. zł, a remonty i konserwacja 2363 tys. zł. W roku obrotowym 2018/2019 inwestycje i remonty wyniosły 5723 tys. zł netto, z tego inwestycje 3087 tys. zł, a remonty i konserwacja 2636 tys. zł.

Największe zrealizowane lub będące w realizacji zadania inwestycyjne w tych okresach to: zakup i montaż przenośników łańcuchowych w Wąbrzeźnie (rok obrotowy 2016/2017), kompleksowa modernizacja systemu monitoringu we wszystkich obiektach magazynowych ELEWARR (rok obrotowy 2017/2018), przebudowa i modernizacja zasypu oraz rozładunku suszarni w elewatorze w Koronowie, zakup i montaż dwóch przenośników łańcuchowych zasypowych nad komorami w elewatorze w Wąbrzeźnie, rozpoczęcie budowy suszarni zbożowej w Bielsku Podlaskim (rok obrotowy 2018/2019).

Wydatki inwestycyjne obejmowały m. in. kwotę 1707 tys. zł na dokończenie zadania inwestycyjnego budowy suszarni zbożowej w Bielsku Podlaskim oraz kwotę 1636 tys. zł na powiększenie powierzchni magazynowej elewatora w Rzeszowie o 9 tys. ton.

Sprzedaż składników majątku trwałego Spółki

W badanym okresie ELEWARR dokonał sprzedaży składników majątku trwałego:

- 1) niewykorzystywanej w działalności gospodarczej nieruchomości zabudowanej zespołem budynków magazynowych i administracyjno-socjalnych, położonej w Mierkowie, gmina Lubsko o łącznej powierzchni 5,9907 ha. Rada Nadzorcza Spółki uchwałą nr 3/09/16 z dnia 27 września 2016 r., działając na podstawie § 19 ust. 2 pkt 12 Aktu Założycielskiego pozytywnie zaopiniowała wniosek Zarządu Spółki do Zgromadzenia Wspólników w sprawie wyrażenia zgody na sprzedaż nieruchomości. NZW w uchwale nr 1 z dnia 24 sierpnia 2017 r. działając na podstawie § 15 ust. 1 pkt 13 Aktu Założycielskiego wyraziło zgodę na zbycie tej nieruchomości. Nieruchomość została sprzedana w dniu 22 marca 2018 r.;
- 2) prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Braniewie o powierzchni 1288 m² wraz z prawem własności budynku magazynowego o pow. użytkowej 3557 m², które przynosiły dla Spółki straty i wykorzystywane były w niewielkim stopniu. Rada Nadzorcza Spółki uchwałą nr 11/12/18 z dnia 27 grudnia 2018 r. pozytywnie zaopiniowała wniosek Zarządu Spółki do Zgromadzenia Wspólników (dalej ZW) w sprawie wyrażenia zgody na sprzedaż. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 1 z dnia 6 lutego 2019 r. wyraziło zgodę na sprzedaż prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Braniewie. Nieruchomość została sprzedana w dniu 20 maja 2019 r.

Sprzedaż udziałów Elewator Sieradz ograniczyła wpływ Spółki na rynek przechowalnictwa w województwie łódzkim

Ponadto ELEWARR dokonał sprzedaży udziałów w spółce Elewator Sieradz. Zarząd we wniosku z dnia 13 maja 2019 r. podał m.in., że udziały w Elewator Sieradz nie przyniosły Spółce korzyści finansowych, nie dały możliwości ELEWARR wpływu na bieżące zarządzanie i rozwój (26,73% udziałów w kapitale).

Przedstawiciel ELEWARR był członkiem Rady Nadzorczej Elewator Sieradz. Zgodnie z art. 212 § 1 ksh wspólnikowi służyło prawo kontroli spółki.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

W związku z tym uprawnieniem były Prezes Zarządu powołał Pełnomocnika ds. nadzoru właścicielskiego, który sprawował nadzór nad spółkami, w tym nad spółką Elewator Sieradz. W § 14 umowy spółki Elewator Sieradz zawarto zapis, że uchwały zapadają większością 75% głosów obecnych na Zgromadzeniu Wspólników, z wyjątkiem uchwał dotyczących powołania i odwołania członków Zarządu, które zapadają większością 73% oddanych głosów. ZW Elewator Sieradz nie mogło zatem podjąć żadnej uchwały bez zgody ELEWARR, poza sprawami powołania i odwołania członków Zarządu. Zapis ten pozwalał Zarządowi współuczestniczyć w kreowaniu strategii działalności spółki Elewator Sieradz.

Zarząd ELEWARR rekomendował sprzedaż za cenę nie niższą niż 620 tys. zł, wobec wartości bilansowej udziałów na poziomie 433,1 tys. zł. Uchwałą nr 1/2019 z dnia 24 czerwca 2019 r. NZW wyraziło zgodę na zbycie 769 udziałów stanowiących 26,73% kapitału zakładowego spółki Elewator Sieradz sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu, na kwotę nie niższą niż 620 tys. zł z zachowaniem zasad konkurencyjnych, obejmujących ogłoszenie Spółki na stronie internetowej, wysłanie ofert do wybranych inwestorów i wybór najkorzystniejszej cenowo oferty. Rada Nadzorcza uchwałą nr 2/05/19 z dnia 9 maja 2019 r. zarekomendowała, aby sprzedaż udziałów w Elewator Sieradz sp. z o.o. nie była niższa niż 620 tys. zł. W dniu 19 grudnia 2019 r. Spółka dokonała sprzedaży 769 udziałów.

Zdaniem NIK sprzedaż udziałów w Elewator Sieradz podmiotowi komercyjnemu, w sytuacji, gdy Zarząd ELEWARR jako wspólnik, z uwzględnieniem regulacji prawnych w Elewator Sieradz, mógł współuczestniczyć w kreowaniu strategii działalności tej spółki, spowodowała ograniczenie możliwości oddziaływania na stabilizację rynku rolnego w województwie łódzkim.

W planie rzeczowo-finansowym na rok obrotowy 2016/2017 i 2017/2018 nie określono planu zatrudnienia w ELEWARR. Zatrudnienie ogółem w ELEWARR wg stanu na koniec roku obrotowego 2016/2017 wyniosło 209 osób, 2017/2018 – 218 osób, 2018/2019 – 218 osób i na dzień 31 grudnia 2019 r. – 211 osób. Średnioroczne zatrudnienie ogółem w przeliczeniu na etaty za rok obrotowy 2016/2017 wyniosło 197,0 etatów, za 2017/2018 wyniosło 199,31 etatów, za 2018/2019 wyniosło 213,3 etatów, a na dzień 31 grudnia 2019 r. – 209,9 etatów. Koszty wynagrodzeń w roku obrotowym 2016/2017 wyniosły 12 085,4 tys. zł, w 2017/2018 14 072,1 tys. zł i 2018/2019 13 847,7 tys. zł. Wzrost zatrudnienia w roku obrotowym 2017/2018 spowodowany był głównie przejściem pracowników Elewator w Koronowie sp. z o.o.

W okresie objętym kontrolą ZW powołało czterech członków Zarządu. Wszyscy członkowie Zarządu zostali wybrani bez postępowania konkursowego na stanowisko członka Zarządu. Prezesa Zarządu i dwóch Wiceprezesów Zarządu ZW powołało w dniu 1 listopada 2018 r. oraz Wiceprezes Zarządu w dniu 5 marca 2019 r.

Zgodnie z § 15 ust 1 Aktu Założycielskiego do wyłącznej kompetencji Zgromadzenia Wspólników należał wybór i odwołanie członków Zarządu i Rady Nadzorczej, a stosownie do § 19 ust 2 pkt 10 Aktu Założycielskiego, do kompetencji Rady Nadzorczej należało przeprowadzanie konkursu na stanowisko członka Zarządu.

Poziom zatrudnienia
w ELEWARR

Zmiany na
stanowiskach
członków Zarządu
i Rady Nadzorczej
ELEWARR

Przewodniczący Rady Nadzorczej stwierdził, że Rada Nadzorcza nie miała uprawnień do przeprowadzenia konkursów na stanowisko członka Zarządu bez postanowienia Zgromadzenia Wspólników. Zgromadzenie Wspólników nie postanowiło o wyborze członków Zarządu w trybie postępowania konkursowego. Powołanie trzech członków Zarządu w 2018 r. bez postępowania konkursowego było niezgodne z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy o komercjalizacji.

Zmiana przez wprowadzenie regulacji wewnętrznych dotyczących zasad określonych w przepisach prawa

W ELEWARR wprowadzono zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu i członków Rady Nadzorczej określone w uzmp. Uchwałą nr 2/2019 z dnia 23 grudnia 2019 r. NZW dokonało uchylenia Aktu Założycielskiego z 15 maja 1992 r. i przyjęło nowy Akt Założycielski Spółki, w którym wprowadzono m.in. zasady powoływania członków Zarządu, po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego przez Radę Nadzorczą zgodnie z przepisami uzmp.

Wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej ELEWARR

Wynagrodzenia członków organu zarządzającego i nadzorczego Spółki dostosowano do wymagań przepisów prawa. Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki w okresie objętym kontrolą były określone zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 2 ust. 2 pkt 1 i art. 10 uzkw. Uchwałą nr 10 z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu¹³, ZW działając na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1, art. 4 – art. 8 uzkw, ustaliło zasady miesięcznego wynagrodzenia stałego dla członków Zarządu Spółki, a Rada Nadzorcza uchwałą nr 1/09/17 w sprawie kształtowania wynagrodzenia Prezesa Zarządu i uchwałą nr 3/09/17 w sprawie kształtowania wynagrodzenia Wiceprezesa Zarządu określiła wysokość wynagrodzenia stałego Prezesa Zarządu i Wiceprezesa Zarządu zgodnie z uzkw. W związku ze zmianą uregulowań dotyczących wynagradzania członków Zarządu, tj. zastąpienia umów o pracę umowami o świadczenie usług w zakresie zarządzania, Spółka nie wypłacała członkom Zarządu odpraw z tego tytułu.

Uchwałą nr 6 NZW z dnia 31 października 2018 r. (dalej Uchwała nr 6) w sprawie zmiany Uchwały nr 10 ZZW z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu ustalono, że miesięczne wynagrodzenie stałe dla poszczególnych członków Zarządu Spółki zawiera się w przedziale od 4-krotności do 8-krotności podstawy wymiaru, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 11 uzkw, z uwzględnieniem przepisów szczególnych, przy czym w umowie wynagrodzenie stałe dla poszczególnych członków Zarządu określono kwotowo.

Uchwałą nr 11 z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie ustalenia zasad kształtowania wynagrodzeń Członków Rady Nadzorczej¹⁴ ZW ustaliło miesięczne wynagrodzenie przewodniczącego i pozostałych członków rady nadzorczej Spółki w wysokości 1,5 krotności, a pozostałych członków RN 1 krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Główny Urząd Statystyczny.

¹³ Zmienionej Uchwałą NZW nr 6 z dnia 31 października 2018 r. w sprawie zmiany uchwały nr 10 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki z dnia 30 grudnia 2016 r.

¹⁴ Zmienionej Uchwałą NZW nr 7 z dnia 31 października 2018 r. w sprawie zmiany uchwały nr 11 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Spółki z dnia 30 grudnia 2016 r.

W latach objętych kontrolą w Spółce Zgromadzenie Wspólników uchwalało nr 11 z dnia 30 sierpnia 2017 r. zatwierdziło „Strategię ELEWARR Sp. z o.o. na lata 2017–2020” (dalej Strategia ELEWARR)¹⁵. Zarząd Spółki wskazał jako cele strategiczne w latach 2017–2020, zwiększenie aktywności handlowej m. in. poprzez rozwinięcie współpracy z Agencją Rezerw Materiałowych w zakresie świadczenia na jej rzecz usług przechowywania zbóż z przeznaczeniem na państwowe rezerwy strategiczne, poprawę rentowności posiadanych aktywów, inwestycje prorozwojowe, restrukturyzację organizacyjną i majątkową. Spółka nie osiągnęła w latach objętych kontrolą wyników ekonomiczno-finansowych założonych w Strategii ELEWARR.

W zakresie realizacji Strategii ELEWARR w roku obrotowym 2017/2018 zawarł dwie umowy sprzedaży i przechowywania państwowych rezerw zawartej z Agencją Rezerw Materiałowych¹⁶. Spółka, podjęła działania dotyczące restrukturyzacji organizacyjnej i majątkowej, w tym sprzedała kompleks magazynów płaskich położonych w Mierkowie, przeprowadziła restrukturyzację obiektu magazynowego położonego w Braniewie poprzez sprzedaż części obiektów magazynowych i włączyła do ELEWARR w drodze odkupu od podmiotu zagranicznego spółkę Elewator w Koronowie sp. z o.o. Spółka zleciła analizę stanu prawnego oraz wycenę wartości rynkowej dotyczące przejęcia spółki Elewator w Koronowie sp. z o.o. W wyniku włączenia Elewator w Koronowie sp. z o.o. ELEWARR nie osiągnął w okresie objętym kontrolą zakładanych efektów ekonomicznych. W roku obrotowym 2018/2019 i za okres od 1 lipca 2019 r. do 31 stycznia 2020 r. obiekt w Koronowie przyniósł stratę. Przejęcie Elewator w Koronowie sp. z o.o. zwiększyło potencjał przechowalniczy ELEWARR o 50 tys. ton.

W zakresie inwestycji rozwojowych zbudowano suszarnię kukurydzy na terenie obiektu magazynowego w Bielsku Podlaskim oraz uruchomiono proces inwestycyjny polegający na rozbudowie o 9 tys. ton (I etap) magazynu Spółki w Rzeszowie.

ELEWARR współpracował z KOWR w ramach projektu „Platforma Żywnościowa”. We wrześniu 2019 r. zostało podpisane memorandum dotyczące współpracy pomiędzy Giełdą Papierów Wartościowych S.A., Towarową Giełdą Energii S.A., Izbą Rozliczeniową Giełd Towarowych S.A., Zamojskimi Zakładami Zbożowymi sp. z o.o. oraz ELEWARR. Celem współpracy miało być stworzenie systemu Magazynów Autoryzowanych dedykowanych do przechowywania zbóż będących przedmiotem obrotu na Platformie Żywnościowej, w tym na bazie magazynów zbożowych będących w posiadaniu ELEWARR oraz Zamojskich Zakładów Zbożowych Spółka z o.o. Magazyny należące do Spółki miały realizować usługi przechowalnicze dla Platformy Żywnościowej. W ramach prowadzonych prac została uruchomiona w wersji pilotażowej giełda towarów rolno-spożywczych w dniu 1 marca 2020 r.

**Działania Spółki
w zakresie realizacji
Strategii ELEWARR**

**Udział ELEWARR
w Platformie
Żywnościowej**

¹⁵ Aktualizacja Strategii została przyjęta przez Zarząd uchwałą nr 1/2018 z dnia 23 stycznia 2018 r. i pozytywnie zaopiniowana przez RN uchwałą nr 1/01/18 z dnia 30 stycznia 2018 r. oraz nie została zatwierdzona przez ZW.

¹⁶ Umowa z dnia 23 października 2017 r. nr BRZ-4203-zb-1/2017 i BRZ-4203-zb-7/2018.

Działania w celu utworzenia Narodowego Holdingu Spożywczego

W ramach koncepcji utworzenia Narodowego Holdingu Spożywczego pod nazwą Krajowa Grupa Spożywcza, w skład której ma wchodzić ELEWARR, Spółka, na wniosek KOWR, przekazała dokumenty dotyczące funkcjonowania ELEWARR na potrzeby analizy finansowej. Działania w zakresie utworzenia Narodowego Holdingu Spożywczego zostały opisane na str. 36–37 niniejszej informacji.

Inne działania ELEWARR na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego kraju

Spółka w 2019 r. podjęła działania na rzecz realizacji koncepcji Ministra RiRW w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego kraju. W dniu 5 sierpnia 2019 r. została zawarta umowa współpracy pomiędzy KOWR a Spółką, w wyniku której ELEWARR, jako podmiot mający profesjonalną wiedzę dotyczącą skupu, sprzedaży i przechowywania produktów rolno-spożywczych sporządził w tym zakresie opinię prawną. Działanie to zostało podjęte w ramach realizacji koncepcji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, polegającej na nabyciu udziałów lub nabyciu przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w zakresie przeładunku towarów rolno-spożywczych w portach morskich.

5.2. Osiągnięte przez ELEWARR wyniki finansowe

Sytuacja finansowa spółki ELEWARR uległa pogorszeniu

Sytuacja finansowa Spółki uległa dalszemu pogorszeniu w roku obrotowym 2017/2018, co spowodowane było głównie niekorzystną sprzedażą rzepaku (niskie ceny) pod koniec roku obrotowego. Doprowadziło to do poniesienia przez ELEWARR straty netto w wysokości 17,2 mln zł. Na wynik finansowy za rok obrotowy 2018/2019 w wysokości 928 tys. zł wpływ miało m. in. końcowe rozliczenie sprzedaży dokonanej w poprzednim roku obrotowym oraz sprzedaż składników majątku trwałego. Za rok obrotowy 2016/2017 ELEWARR wykazał zysk netto w wysokości 3468 tys. zł, a za rok obrotowy 2018/2019 w wysokości 928,2 tys. zł, który przeznaczono na pokrycie strat z lat ubiegłych. Spółka w okresie objętym kontrolą nie osiągnęła zakładanych wyników ekonomiczno-finansowych.

Przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów

Spółka w 2015 r. przyjęła rok obrotowy obejmujący okres od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego. Spółka za rok obrotowy 2016/2017 osiągnęła przychody netto ze sprzedaży w kwocie 247 920 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 w kwocie 311 021 tys. zł oraz za rok obrotowy 2018/2019 w kwocie 292 258 tys. zł, w tym ze sprzedaży zbóż i rzepaku za rok obrotowy 2016/2017 – 217 834 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 280 640 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 266 729 tys. zł.

Przychody netto ze sprzedaży usług

Ze sprzedaży usług ELEWARR osiągnęła przychody netto za rok obrotowy 2016/2017 – 16 191 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 22 237 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 22 436 tys. zł, w tym:

- przychody z usług przechowywania na rzecz ARR, a następnie KOWR wyniosły za rok obrotowy 2016/2017 – 1861 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 1864 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 514 tys. zł;
- przychody z usług przechowywania rezerw strategicznych na rzecz Agencji Rezerw Materiałowych wyniosły za rok obrotowy 2016/2017 – 3039 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 9313 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 12 377 tys. zł;

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

- przychody z usług przechowywania na rzecz pozostałych podmiotów wyniosły za rok obrotowy 2016/2017 – 6519 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 4583 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 5391 tys. zł.

Zmiany wielkości przychodu uzależnione były od wysokości kredytu obrotowego, posiadanych środków własnych, przewidywanych cen skupu i warunków pogodowych.

Spółka poniosła koszty działalności operacyjnej za rok obrotowy 2016/2017 w wysokości: 242 720 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 327 793 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 290 855 tys. zł, w tym wartość sprzedanych towarów i materiałów wyniosła za rok obrotowy 2016/2017 – 202 348 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 281 458 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 246 509 tys. zł. Wynagrodzenia za rok obrotowy 2016/2017 wyniosły 12 906 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 14 843 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 14 472 tys. zł, amortyzacja za rok obrotowy 2016/2017 – 6937 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 7241 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 – 6998 tys. zł; a usługi obce: za rok obrotowy 2016/2017 – 5200 tys. zł, za rok obrotowy 2017/2018 – 8019 tys. zł i za okres 2018/2019 – 6505 tys. zł.

Koszty działalności operacyjnej

W roku obrotowym 2017/2018 nastąpił wzrost kosztów operacyjnych w stosunku do poprzedniego roku obrotowego o 85.073 tys. zł, tj. o 35%, w tym wartość sprzedanych towarów i materiałów wzrosła o 79 110 tys. zł, tj. o 39%. Zmiana kosztów operacyjnych spowodowana była głównie zmianami kosztów sprzedaży towarów i materiałów. Na wzrost kosztów również miał wpływ wzrost usług obcych oraz wzrost wynagrodzeń o kwotę 1937 tys. zł. Nastąpił również wzrost kosztów rodzajowych o 5963 tys. zł (tj. o 15%) w stosunku do roku obrotowego 2016/2017. Na wzrost kosztów rodzajowych największy wpływ miało przejęcie Spółki Elewator Koronowo Sp. z o.o. przez ELEWARR.

Spółka nie osiągnęła zakładanych w Strategii ELEWARR na lata obrotowe 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 wyników finansowych¹⁷. ELEWARR za rok obrotowy 2016/2017 osiągnął zysk z działalności gospodarczej w kwocie 3436 tys. zł, a zysk netto wyniósł 3468 tys. zł. ZZW uchwałą nr 2 z 30 sierpnia 2017 r. przyjęło wniosek o przeznaczenie całości zysku netto na kapitał zapasowy Spółki z przeznaczeniem na pokrycie strat z lat poprzednich.

Wynik finansowy netto

Za rok obrotowy 2017/2018 ELEWARR wykazał stratę netto w wysokości 17 222 tys. zł, w tym stratę ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w wysokości 16 773 tys. zł. Głównym powodem powstania straty było uzyskanie niskiej marży¹⁸ z tytułu sprzedaży rzepaku w porównaniu do marży uzyskanej w poprzednim roku obrotowym, co było wynikiem zbyt późnej decyzji o sprzedaży pod koniec roku obrotowego.

Przyczyny straty netto za rok obrotowy 2017/2018 w wysokości 17,2 mln zł

¹⁷ Dane dotyczące zakładanych wyników ekonomiczno-finansowych wyłączono jako informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz. U. z 2019 r. poz. 1429 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz. U. z 2019 r. poz. 1010, ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie ELEWARR Sp. z o.o.

¹⁸ Marża liczona jako różnica przychodu ze sprzedaży do wartości sprzedanych produktów i towarów.

Główną przyczyną straty za rok obrotowy 2017/2018, jak podał Prezes Zarządu był: *brak zgody poprzedniego Prezesa Zarządu na sprzedaż rzepaku w okresie koniunktury na rynku, tj. od końca października 2017 do końca listopada 2017, w oczekiwaniu na wyższą marżę*. Ponadto Prezes Zarządu poinformował, że na powstanie straty miało wpływ: *zwiększenie zakupu (...) na potrzeby Agencji Rezerw Materiałowych, co spowodowało wyższą cenę na rynku, a tym samym obniżyło marżę już przygotowanej partii zbóż dla ARM*.

Były Prezes Zarządu ELEWARR odniósł się do kwestii niepodjęcia decyzji dotyczącej sprzedaży rzepaku od grudnia 2017 r. do maja 2018 r., w tym sprzedaży w okresie największej koniunktury i stwierdził, że sprzedaż w tym okresie: *dawała zaledwie 40 zł marży w stosunku do założonej realnie w planie 200 zł. Już wówczas były prognozy, że przezimowanie rzepaku ozimego wskutek braku okrywy śnieżnej i długotrwałych mrozów w zbiorach 2018 r. będą niższe. To dawało nadzieję na odwrót trendu a ponadto: sinusoida na tle historycznych notowań wzrasta od stycznia i trwa do maja. Jest to związane z wieloma czynnikami wewnątrz kraju*.

Sprzedaż rzepaku w roku obrotowym 2017/2018

W listopadzie 2017 r. Zarząd Spółki zawarł jedną umowę sprzedaży rzepaku. Kolejne umowy sprzedaży rzepaku Zarząd zawarł dopiero pod koniec roku obrotowego 2017/2018 (maj–czerwiec 2018 r.). W roku obrotowym 2017/2018 Spółka sprzedała łącznie 75 tys. ton rzepaku.

Spółka w wyniku sprzedaży otrzymała od 80 do 90% ceny za rzepak, a rozliczenie sprzedaży (zamknięcie kontraktów) nastąpiło w następnym roku obrotowym, tj. 2018/2019. Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym za rok obrotowy 2017/2018 po dniu bilansowym nastąpiło zamknięcie kontraktu terminowego na sprzedaż 20,2 tys. ton rzepaku. Do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego, tj. do 14 grudnia 2018 r. nie nastąpiło końcowe rozliczenie części kontraktów oraz nie zostały wystawione faktury korygujące. Ponadto ELEWARR nie zamknął części kontraktów, a zysk z zamknięcia kontraktów został rozliczony w roku obrotowym 2018/2019.

Na wynik finansowy z pozostałej działalności operacyjnej za rok obrotowy 2017/2018 wpływ miały rozwiązane odpisy aktualizujące wartość należności w kwocie 104 tys. zł, umorzenie ujemnej wartości firmy w kwocie 237 tys. zł, zysk ze zbycia środków trwałych w wysokości 358 tys. zł, ponieszone koszty związane z nieruchomością w Mierkowie (młyn), tj.: podatek od nieruchomości 91 tys. zł, ochronę młyna 119 tys. zł i energię 53 tys. zł.

Zarząd Spółki w uchwale nr 23/18 z 21 grudnia 2018 r. wniosł do ZW o pokrycie całości straty za rok obrotowy 2017/2018 zyskiem z lat przyszłych. Rada Nadzorcza uchwala 5/12/18 z 27 grudnia 2018 r. zaopiniowała pozytywnie wniosek Zarządu w sprawie pokrycia straty. ZZW uchwala nr 2 z 27 grudnia 2018 r. wyraziło zgodę na pokrycie straty za rok obrotowy 2017/2018 zyskiem z lat następnych.

Zysk netto za rok obrotowy 2018/2019

Za rok obrotowy 2018/2019 Spółka osiągnęła zysk netto w kwocie 928 tys. zł, w tym zysk ze sprzedaży w wysokości 1403 tys. zł, a pozostałe przychody operacyjne wyniosły 3514 tys. zł. Łącznie z tytułu działalności operacyjnej osiągnięto zysk w wysokości 3341 tys. zł. Przychód z operacji finansowych wyniósł 493 tys. zł, a zysk z działalności gospodarczej

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

920 tys. zł. Na wynik finansowy wpływ miało m. in. rozliczenie sprzedaży dokonanej w poprzednim roku obrotowym i sprzedaż składników majątku trwałego.

ZZW uchwałą nr 3 z 11 grudnia 2019 r. przyjęło wniosek o przeznaczenie całości zysku netto za rok obrotowy 2018/2019 na kapitał zapasowy w celu pokrycia straty z lat ubiegłych.

Za rok obrotowy 2016/2017 grupa kapitałowa ELEWARR wykazała stratę netto w wysokości 25 896 tys. zł (strata za poprzedni rok obrotowy wyniosła 91 tys. zł), w tym stratę netto w wysokości 30 081 tys. zł (strata za rok poprzedni wyniosła 131 tys. zł) spółki zależnej TDM „ARRTRANS” S.A., w której ELEWARR posiadał 100% akcji. Za rok obrotowy 2017/2018 grupa kapitałowa ELEWARR wykazała stratę netto w kwocie 39 176 tys. zł, w tym stratę netto TDM ARRTRANS w kwocie 22 235 tys. zł.

Straty netto TDM ARRTRANS wynikały z zobowiązań tej spółki wobec Skarbu Państwa w wysokości 13 003 tys. zł oraz utworzenia rezerw na zobowiązania w wysokości 28 963 tys. zł (według stanu na koniec roku obrotowego 2017/2018) w związku z decyzjami organów skarbowych, dotyczących nienależnie odliczonego podatku od towarów i usług w latach 2013–2014 r.

W roku obrotowym 2016/2017 Spółka otrzymała dywidendę za rok 2016 w kwocie 0,1 tys. zł z tytułu posiadanych 0,5% udziałów w Banku Spółdzielczym. Za rok obrotowy 2017/2018 ELEWARR otrzymał dywidendę w kwocie 311 tys. zł i za rok obrotowy 2018/2019 w kwocie 794,1 tys. zł od Zamojskich Zakładów Zbożowych sp. z o.o.

Wyniki finansowe Grupy
Kapitałowej ELEWARR
uległy pogorszeniu

5.3. Działania w zakresie skupu i przechowywania zbóż i rzepaku

Działania Spółki w zakresie skupu i przechowywania zbóż i rzepaku były nieefektywne i nieskuteczne. Udział ELEWARR na rynku przechowywania był nadal marginalny i wyniósł łącznie dla zbóż i rzepaku ok. 4,5% w skali kraju. Średnioroczne wykorzystanie powierzchni magazynowej przez Spółkę w latach objętych kontrolą zwiększyło się w stosunku do lat poprzednich. Spowodowane to było przede wszystkim zwiększeniem liczby świadczenia usług przechowywania na rzecz dużych podmiotów oraz dla Agencji Rezerw Materiałowych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczące sprzedaży rzepaku i pszenicy konsumpcyjnej świadczą o nieprawidłowym i nieskutecznym nadzorze Zarządu Spółki nad działalnością Oddziału w Gądkach k/Poznania.

Działania Spółki
w zakresie skupu
oraz przechowywania
zbóż i rzepaku były
nieefektywne
i nieskuteczne

W poszczególnych latach obrotowych skupiono odpowiednio:

- 194 tys. ton w roku obrotowym 2016/2017 (w tym najwięcej pszenicy, 92 tys. ton, rzepaku 50 tys. ton oraz kukurydzy 33 tys. ton);
- 338 tys. ton w roku obrotowym 2017/2018 (w tym 196 tys. ton pszenicy, 82 tys. ton rzepaku oraz 31 tys. ton żyta);
- 239 tys. ton w roku obrotowym 2018/2019 (w tym 97 tys. ton pszenicy, 73 tys. ton, 51 tys. ton rzepaku oraz kukurydzy 29 tys. ton).

Skup zbóż i rzepaku
przez ELEWARR

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Różnice w wielkości skupu w roku obrotowym 2017/2018 wynikały głównie z zakupu w celu realizacji umów sprzedaży i przechowywania państwowych rezerw zawartych z Agencją Rezerw Materiałowych. W roku obrotowym 2018/2019 Spółka nie dokonała takiego zakupu.

Skup zbóż i rzepaku finansowany był przez Spółkę ze środków własnych i kredytów bankowych. Głównymi dostawcami do magazynów Spółki byli producenci rolni (91% zrealizowanych dostaw).

Sprzedaż zbóż i rzepaku

Spółka w poszczególnych latach obrotowych sprzedała:

- 244 tys. ton w roku obrotowym 2016/2017 (w tym najwięcej pszenicy, 133 tys. ton, rzepaku 49 tys. ton oraz kukurydzy 29 tys. ton);
- 292 tys. ton w roku obrotowym 2017/2018 (w tym 192 tys. ton pszenicy, 75 tys. ton rzepaku oraz 7 tys. ton jęczmienia);
- 267 tys. ton w roku obrotowym 2018/2019 (w tym 100 tys. ton pszenicy, 74 tys. ton, rzepaku 49 tys. ton oraz kukurydzy 29 tys. ton).

Odbiorcami były podmioty eksportujące zboża, zakłady przetwórstwa tłuszczowego przetwarzające rzepak oraz firmy z sektora przetwórstwa młynarskiego i wytwórnie pasz. Dochód ze sprzedaży zbóż, rzepaku i pozostałych towarów za rok obrotowy 2016/2017 wyniósł 29.381 tys. zł (wskaźnik marży handlowej wyniósł 12,7%), za rok obrotowy 2017/2018 – dochód wyniósł 7.325 tys. zł (2,5%), a za 2018/2019 – 23.314 tys. zł (8,6%). W badanym okresie największą marżę Spółka uzyskała ze sprzedaży kukurydzy i rzepaku.

Różnice w wielkości skupu w latach objętych kontrolą wynikały głównie z dużych zakupów w roku obrotowym 2017/2018 na potrzeby realizacji umów zawartych z ARM na przechowywanie rezerw strategicznych. Różnice w poziomie sprzedaży wynikały ze sprzedaży przeznaczonych na rotację zbóż przechowywanych w ramach rezerw strategicznych.

Usługi na rzecz innych podmiotów

ELEWARR świadczył usługi na rzecz innych podmiotów. Spółka w roku obrotowym 2016/2017 świadcząc usługi przechowywania na rzecz innych podmiotów, przyjęła do swoich magazynów 181 tys. ton zbóż i rzepaku, w tym 122 tys. ton zbóż, 43 tys. ton kukurydzy oraz 14 tys. ton rzepaku. W roku obrotowym 2017/2018 Spółka przechowywała łącznie 308 tys. ton, w tym 266 tys. ton zbóż, oraz 41 tys. ton rzepaku, a w roku obrotowym 2018/2019 łącznie 177 tys. ton, w tym 126 tys. ton zbóż, oraz 48 tys. ton rzepaku. Spółka świadczyła usługi przechowywania głównie dla podmiotów, które dokonały najmu powierzchni przechowalniczej na długie okresy składowania.

Przechowywanie rezerw strategicznych zbóż na rzecz ARM

Spółka w badanym okresie realizowała również umowy przechowywania państwowych rezerw na rzecz ARM. Z wyjaśnień Prezesa Zarządu Spółki wynika, że Spółka miała mieć charakter spółki przechowalniczej i takie są nadal oczekiwania władz w sektorze rolnictwa, a stawki dotyczące przechowywania zbóż na rzecz ARM są mało opłacalne pod względem ekonomicznym.

Udział ELEWARR w przechowywaniu rezerw zbóż dla ARM

Udział ELEWARR w przechowywaniu rezerw strategicznych dla ARM wyniósł: na dzień 30 czerwca 2017 r. 91,5%, na dzień 30 czerwca 2018 r. 65,8%, na dzień 30 czerwca 2019 r. i 2 marca 2020 r. 55,3%. W okresie

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

od 2017 r. wolumen rezerw strategicznych zbóż uległ istotnemu zwiększeniu, a ilość przechowywanego przez ELEWARR zboża uległa trzykrotnemu zwiększeniu¹⁹.

Powierzchnia przechowalnicza ELEWARR zarezerwowana była na potrzeby Spółki, dla Agencji Rezerw Materiałowych oraz podmiotów z którymi podpisano umowy długoterminowego składowania. Zwiększenie poziomu składowania towarów na rzecz ARM wpłynęło na ograniczenie powierzchni dostępnej dla innych podmiotów.

Pojemność magazynowa Spółki według stanu na koniec roku obrotowego 2016/2017 wyniosła 632 tys. ton, a na koniec 2017/2018 i 2018/2019 – 682 tys. ton (pojemność wzrosła o 50 tys. ton na skutek włączenia powierzchni magazynowej w Koronowie). Średnioroczne wykorzystanie magazynów (zasyp zbożami i towarami składowanymi przez Spółkę) w 2016/2017 wyniósł 265 tys. ton, co stanowiło 42% pojemności magazynowej²⁰, w 2017/2018 r. zasyp wyniósł 359 tys. ton (wykorzystano 57% pojemności magazynowej), a w 2018/2019 zasyp wyniósł 424 tys. ton (tj. 62%). Wykorzystanie magazynów po okresie zbiorów na dzień 30 listopada 2017 r., 2018 r. oraz 2019 r. wyniosło odpowiednio 424 tys. ton (67% pojemności magazynowej), 503 tys. ton (80%) oraz 493 tys. ton (72%).

W 2003 r. kwalifikowana powierzchnia przechowalnicza w gospodarstwach producenckich wyniosła około 5.000 tys. ton, a do końca 2016 r. wzrosła ona do ok. 20.000 tys. ton. Łącznie z powierzchnią będącą w dyspozycji podmiotów przetwórczych i handlowych powierzchnia przechowalnicza w kraju szacowana była na około 27.000 tys. ton.

Udział ELEWARR w branży przechowywania zbóż i rzepaku, według oceny Zarządu, szacowany jest na ok. 4,5% w skali kraju, z tego na rzepak przypadało ok. 2,8%, a zboża około 1,7%. W skupie i sprzedaży wielkości te przedstawiały się następująco: dla zbóż ok. 1,0–1,5%, dla rzepaku ok. 2,5–3,0%.

W latach objętych kontrolą Spółka nie eksportowała i nie importowała zbóż oraz rzepaku. W latach 2016–2019 Spółka dokonała wewnątrzwspólnotowej dostawy żyta na rynek niemiecki o łącznej wielkości 1,9 tys. ton.

Zwiększenie pojemności magazynowej ELEWARR i jej wykorzystanie

Marginalny udział ELEWARR w rynku przechowywania zbóż i rzepaku

Nieprawidłowości w zakresie sprzedaży towarów

W działalności ELEWARR stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

1) nierzetelnym podaniu w dokumencie danych przez pracowników ELEWARR, zatrudnionych w Oddziale w Gądkach k/Poznania, dotyczących udziału zanieczyszczeń w sprzedanym rzepaku. Zgodnie z umową, jakość rzepaku była ustalana w magazynie kupującego, a dokumentem rozliczenia był dokument badania rzepaku dokonanego w siedzibie odbiorcy. Strony ustaliły w umowie cenę za tonę, normę zanieczyszczenia i potrącenia w przypadku przekroczenia tej normy oraz postanowiły, że waga i ostateczna jakość będzie określona na dowodzie przyjęcia towaru w magazynie kupującego. Odbiorca zakwestionował jakość rzepaku dostarczonego na podstawie ww. umowy. W związku

¹⁹ Na podstawie informacji Prezesa Agencji Rezerw Materiałowych uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

²⁰ Według danych ELEWARR.

z przekroczeniem parametrów jakościowych rzepaku strona podmiotowa umowy zastosowała potrącenia, które zostały zgodnie z umową zaakceptowane przez ELEWARR.

Kontrola doraźna przeprowadzona w dniu 7 czerwca 2018 r. przez pracowników Centrali ELEWARR (na polecenie Zarządu Spółki) wykazała, że zanieczyszczenie rzepaku było powyżej określonej w umowie normy oraz wskazała na fakt podania przez pracowników Oddziału w Gądkach k/Poznania nierzetelnych danych w dokumentach wydania towaru. W stosunku do pracowników Oddziału w Gądkach k/Poznania odpowiedzialnych za podanie nierzetelnych danych w dowodach wydania towaru zastosowano odpowiednie sankcje dyscyplinarne;

2) zawarciu przez ELEWARR Oddział w Gądkach k/Poznania umów sprzedaży pszenicy konsumpcyjnej, w których ustalono, że płatność nastąpi w określonym terminie od dnia wydania towaru, co spowodowało, że na rzecz ELEWARR nie dokonano zapłaty z tytułu sprzedanego towaru. ELEWARR przed zawarciem ww. umów zawarł z tym podmiotem w latach 2006–2007 cztery umowy handlowe. W sprawie przyczyn wydania towaru odbiorcy bez wypłaty z góry wynagrodzenia w pełnej wysokości Prezes Zarządu wyjaśnił, że: (...) *Oddział nie miał żadnych podstaw i obowiązku aby odrzucić ofertę (...) albo zastosować przedpłatę.* Wydanie towaru odbiorcy bez wypłaty z góry wynagrodzenia w pełnej wysokości było niezgodnym z wewnętrznym zarządzeniem Zarządu ELEWARR w sprawie wprowadzenia regulaminu sprzedaży zbóż w Spółce ELEWARR który stanowił, że: *wydanie zakupionego towaru może nastąpić po dokonaniu przedpłaty 100% ustalonej ceny sprzedaży i okazaniu dowodu zapłaty, a w przypadku odbioru partiami odpowiednio wydanie partii po okazaniu dowodu zapłaty za partię która ma być wydana. W przypadku stałych sprawdzonych klientów dopuszcza się możliwość ustalenia terminu zapłaty do 21 daty dni od odbioru towaru.* Było to również działanie niegospodarne.

W związku z niedokonaniem zapłaty przez kupującego, Zarząd Spółki ELEWARR zawarł ugodę pozasądową z obowiązkiem spłaty przez kupującego zadłużenia. Do dnia zakończenia kontroli zadłużenie na rzecz Spółki nie zostało przez kupującego uregulowane. Spółka skierowała sprawę na drogę postępowania sądowego;

3) nierzetelne i niezgodne z uregulowaniami wewnętrznymi Spółki, dokonanie sprzedaży pszenicy konsumpcyjnej, pomimo braku zgody wymaganej §20 ust. 2 Aktu Założycielskiego, który stanowił, że do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych i niemajątkowych oraz podpisywania w imieniu Spółki uprawnieni są w przypadku Zarządu wieloosobowego łącznie dwaj członkowie Zarządu lub jeden członek Zarządu łącznie z prokurentem.

Zdaniem NIK stwierdzone nieprawidłowości dotyczące sprzedaży rzepaku i pszenicy konsumpcyjnej, które miały wpływ na wynik finansowy Spółki, świadczą o nieprawidłowym i nieskutecznym nadzorze Zarządu Spółki nad działalnością Oddziału w Gądkach k/Poznania.

5.4. Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR

Nadzór właścicielski
KOWR nad Spółką
był niewłaściwy

Nadzór właścicielski Prezesa ARR, a następnie KOWR, pomimo bieżącego monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki, był niewłaściwy. Sytuacja finansowa ELEWARR pogarszała się, a nadzór przede wszystkim ograniczał się głównie do wykonywania praw z udziałów określonych w ksh. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa przejął nadzór właścicielski nad ELEWARR po Agencji Rynku Rolnego z dniem 1 września 2017 r.

w warunkach malejącego znaczenia Spółki jako podmiotu stabilizującego sytuację rynków zbóż i rzepaku. W badanym okresie ARR, a następnie KOWR nie określał dla ELEWARR zadań w zakresie stabilizacji cen na rynkach zbóż i rzepaku lub udziału w działaniach wzmacniających bezpieczeństwo żywnościowe. Spółka w roku obrotowym 2017/2018 poniosła stratę netto w wysokości 17,2 mln zł (wobec zysku w roku poprzednim w wysokości 3,5 mln zł). NZW w 2018 r. odwołało Zarząd Spółki, a KOWR dopiero w marcu 2019 r. przeprowadził w Spółce kontrolę. W badanym okresie nadzór właścicielski podejmował w ramach restrukturyzacji majątku Spółki działania wpływające na jej wynik finansowy poprzez udzielanie zgody na sprzedaż części aktywów trwałych, w tym m. in. udziałów w Elewator Sieradz Sp. z o.o. KOWR jako ZW wyraziło zgodę na sprzedaż udziałów w Elewator Sieradz bez analizy wpływu na kondycję finansową ELEWARR oraz na możliwość ograniczenia oddziaływania ELEWARR na stabilizację rynku rolnego w województwie łódzkim. Działania KOWR w celu zwiększenia znaczenia ELEWARR w stabilizacji rynków rolnych przez udział Spółki w Narodowym Holdingu Spożywczym i Platformie Żywnościowej nie przyniosły efektów dla poprawy działalności ELEWARR.

Stwierdzone nieprawidłowości świadczą o nieprawidłowym nadzorze właścicielskim sprawowanym przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Powołanie trzech członków Zarządu w 2018 r. bez przeprowadzenia przez Radę Nadzorczą postępowania kwalifikacyjnego było niezgodne z przepisami prawa. Dopiero po ponad dwóch latach od wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym ARR, a następnie KOWR w 2019 r. podjął działania w celu dostosowania Aktu Założycielskiego do zgodności z przepisami prawa.

Niepodjęcie przez ZZW uchwały w przedmiocie absolutorium z wykonania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018 dla byłego Prezesa Zarządu jest niezgodne z art. 231 § 2 pkt 3 ksh.

5.4.1. Realizacja zadań nadzoru właścicielskiego

W okresie od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 stycznia 2020 r. Zgromadzenie Wspólników odbyło 22 posiedzenia, w tym: siedem w 2017 r., cztery w 2018 r., 10 w 2019 r. i 1 w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 22 stycznia 2020 r.

Rada Nadzorcza Spółki odbyła 29 posiedzeń, w tym: 11 w 2017 r., 9 w 2018 r. i 9 w 2019 r. Liczba członków Rady, zgodnie z aktem założycielskim ELEWARR sp. z o.o., w badanym okresie wyniosła trzech członków.

Zadania w zakresie nadzoru właścicielskiego Prezesa ARR nad ELEWARR, w tym zakres obowiązków Pełnomocnika Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego, został określony w księdze procedur „Nadzór właścicielski”, wprowadzonej zarządzeniem Prezesa ARR Zarządzenia Nr 100/2014/KP z dnia 26 września 2014 r.

Pełnomocnik Prezesa ARR do spraw Nadzoru Właścicielskiego w okresie od 1 stycznia do 30 sierpnia 2017 r. nie przekazywał Radzie Nadzorczej zaleceń dotyczących poprawy wskaźników działalności gospodarczej ELEWARR z uwagi na osiągnięte przez Spółkę wyniki ekonomiczno-finansowe za rok obrotowy 2016/2017.

Wykonywanie praw z udziałów przez Prezesa ARR

W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 sierpnia 2017 r. Prezes ARR reprezentował Wspólnika na ZZW. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 2 z 30 sierpnia 2017 r., zgodnie z wnioskiem Zarządu i opinią Rady Nadzorczej, przeznaczyło całość zysku netto na kapitał zapasowy Spółki w celu pokrycia strat z lat poprzednich. Przedmiotem uchwał ZZW było również zatwierdzenie sprawozdania finansowego ELEWARR za rok obrotowy 2016/2017, zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki, zatwierdzenie sprawozdania Rady Nadzorczej, udzielenie członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej absolutorium z wykonania obowiązków oraz zatwierdzenie „Strategii ELEWARR Sp. z o.o. na lata 2017–2020”.

Wykonywanie praw z udziałów przez KOWR

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa z dniem 1 września 2017 r. przejął od zniesionej ARR uprawnienia właściciela ELEWARR. Dyrektor Generalny KOWR nie określił w uregulowaniach wewnętrznych KOWR szczegółowych zasad wykonywania praw z udziałów w ELEWARR. Realizacja zadań nadzoru właścicielskiego prowadzona była na podstawie ksh i Aktu Założycielskiego określających uprawnienia Zgromadzenia Wspólników.

W okresie od 1 września 2017 r. do 2 lipca 2018 r. Dyrektor Generalny KOWR, a następnie w okresie od 3 lipca 2018 r. do 10 grudnia 2018 r. p.o. Dyrektor Generalny KOWR reprezentowali Wspólnika na ZZW i NZW. Dyrektor Generalny KOWR od 6 grudnia 2018 r. udzielił trzech pełnomocnictw do wykonywania praw z udziałów przysługujących KOWR, wynikających z ksh i Aktu Założycielskiego w ELEWARR, które były wykonywane przez Pełnomocnika Dyrektora Generalnego KOWR ds. Narodowego Holdingu Spożywczego, Zastępcy Dyrektora DNS i Dyrektora DNS w Centrali KOWR.

Dyrektor Generalny w dniu 24 maja 2019 r. określił w Regulaminie Organizacyjnym KOWR z dnia 13 września 2018 r., że zadania dotyczące wykonywania praw z udziałów w spółce ELEWARR miała realizować komórka organizacyjna KOWR – Departament Nadzoru nad Spółkami w Centrali KOWR (dalej DNS). Dyrektor Generalny KOWR nie określił w uregulowaniach wewnętrznych KOWR szczegółowych zasad wykonywania praw z udziałów w ELEWARR przez pełnomocników i komórki organizacyjne KOWR.

Realizacją zadań dotyczących spółki ELEWARR w Wydziale Wykonywania Praw z Udziałów i Akcji w DNS zajmowały się trzy osoby: kierownik i dwóch pracowników.

Zatwierdzanie sprawozdań finansowych i z działalności organów Spółki

Do wyłącznej kompetencji Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników na podstawie art. 231 ksh oraz § 15.1. Aktu Założycielskiego należało rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki, sprawozdania finansowego oraz skonsolidowanego sprawozdania grupy kapitałowej ELEWARR za ubiegły rok obrotowy. Uchwały ZZW dotyczące wyników finansowych ELEWARR były zgodne z wnioskami Zarządu oraz opiniami Rady Nadzorczej Spółki. ELEWARR sporządził wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym, sprawozdanie z działalności Zarządu. Sprawozdania przekazywane były do KOWR. Działalność ELEWARR podlegała corocznej ocenie w trybie określonym w art. 231 ksh przez ZZW. W związku z sytuacją ekonomiczno-finansową Spółki w badanym okresie Zgromadzenie Wspólników, tj. KOWR nie pobierał w badanym okresie dywidendy.

Za rok obrotowy 2017/2018 ELEWARR wykazał stratę netto w wysokości 17 222 tys. zł. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 2 z 27 grudnia 2018 r. wyraziło zgodę na pokrycie straty zyskiem z lat przyszłych.

Działania ZW w związku z wynikiem netto za rok obrotowy 2017/2018 i za rok 2018/2019

Działania Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pomimo pogarszającej się sytuacji finansowej ELEWARR ograniczyły się do zatwierdzenia sprawozdań finansowych oraz sprawozdania z działalności Zarządu, a także do podejmowania uchwał w sprawie przekazywania zysku netto na pokrycie strat. Biorąc pod uwagę działania 100% udziałowca Spółki ELEWARR, który przyjął metodę odrobienia straty netto tylko z wypracowanego zysku netto, wynoszącego za rok obrotowy 2018/2019 0,9 mln zł, NIK wskazuje, że strata netto za rok 2017/2018 w wysokości 17,2 mln zł zostałaaby pokryta po 17 latach działalności Spółki.

Za rok obrotowy 2018/2019 Spółka osiągnęła zysk netto w kwocie 928 tys. zł. Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 3 z 11 grudnia 2019 r. wyraziło zgodę na przeznaczenie całości zysku netto na kapitał zapasowy w celu pokrycia straty z lat ubiegłych.

Wydział Wykonywania Praw z Udziałów i Akcji w DNS, biorąc pod uwagę uzyskane wyniki ekonomiczno-finansowe ELEWARR, skierował wniosek o zatwierdzenie sprawozdania finansowego i sprawozdania Zarządu z działalności w roku obrotowym 2018/2019.

W okresie objętym kontrolą NZW powołało czterech członków Zarządu. Wszyscy członkowie Zarządu zostali wybrani bez postępowania konkursowego na stanowisko członka Zarządu. Prezesa Zarządu i dwóch Wiceprezesów Zarządu NZW powołało w dniu 31 października 2018 r. oraz Wiceprezes Zarządu w dniu 5 marca 2019 r. Stosownie do z § 15 ust. 1 Aktu Założycielskiego do Zgromadzenia Wspólników należał wybór i odwołanie członków Zarządu i Rady Nadzorczej, a stosownie do § 19 ust. 2 pkt 10 Aktu Założycielskiego, do kompetencji Rady Nadzorczej należało przeprowadzanie konkursu na stanowisko członka Zarządu.

Powołanie członków Zarządu Spółki

Powołanie członków Zarządu w 2018 r. bez postępowania konkursowego

Powołanie trzech członków Zarządu w 2018 r. przez p.o. Dyrektora Generalnego KOWR – jako organ Spółki NZW – było niezgodne z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy o komercjalizacji, który stanowił, że powołanie na członka zarządu następuje po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego przez radę nadzorczą oraz niezgodne z § 19 ust. 2 pkt 10 Aktu Założycielskiego. Dyrektor Generalny KOWR nie wyjaśnił przyczyn wyboru członków Zarządu bez przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego oraz poinformował, że zmiany w składzie Zarządu Spółki w 2018 roku zostały dokonane na Nadzwyczajnych Zgromadzeniach Wspólników, które odbyły się w dniu 31 października i w dniu 10 grudnia. Prawa z udziałów Spółki na obu Zgromadzeniach wykonywał ówczesny Dyrektor Generalny KOWR (...). Należy przypuszczać, iż ówczesny Dyrektor Generalny KOWR nie oczekiwał przeprowadzenia przez Radę Nadzorczą konkursów na członków Zarządu Spółki.

Powołanie członków Rady Nadzorczej Spółki

Powołanie członków Rady Nadzorczej ELEWARR było zgodne z uregulowaniami określonymi w uzmp i uregulowaniami Spółki.

Trzyletnia kadencja trzech członków Rady Nadzorczej powołanych 11 stycznia 2016 r. upłynęła w dniu 11 stycznia 2019 r., a mandaty wygasły w dniu 11 grudnia 2019 r. Dyrektor Generalny KOWR wystąpił do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o wskazanie kandydatów na członków Rady Nadzorczej. Po otrzymaniu listy z kandydatami, Dyrektor Generalny KOWR wystąpił w dniu 3 stycznia 2020 r. z wnioskiem do Rady ds. spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych o wydanie o kandydatach opinii na podstawie art. 24 ust. 1 uzmp. Trzech nowych członków Rady Nadzorczej Spółki ELEWARR powołało NZW uchwałą z 22 stycznia 2020 r.

Właściciel Spółki przez ponad dwa lata nie podejmował działań w celu dostosowania Aktu Założycielskiego do przepisów prawa

Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa lub państwowa osoba prawna, w zakresie wykonywania praw z akcji w spółce, obowiązane są podejmować działania mające na celu określenie, w drodze uchwały walnego zgromadzenia lub w statucie tej spółki zasad określonych w art. 18, art. 20, art. 22 oraz art. 23 uzmp, która weszła w życie 1 stycznia 2017 r.

Dostosowanie Aktu Założycielskiego do przepisów prawa

Przez ponad dwa lata właściciel Spółki nie podejmował działań w celu dostosowania Aktu Założycielskiego Spółki do przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Dopiero po kontroli KOWR w Spółce przeprowadzonej w marcu 2019 r. zalecono takie działania. Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu i członków Rady Nadzorczej zostały wprowadzone do uregulowań wewnętrznych Spółki prawie trzy lata od wejścia w życie uzmp, tj. w grudniu 2019 r.

W dniu 4 kwietnia 2019 r. Zarząd ELEWARR wystąpił z wnioskiem o podjęcie przez Zgromadzenie Wspólników uchwały w sprawie zmiany Aktu Założycielskiego. W dniu 17 czerwca 2019 r., a następnie 1 października 2019 r. DNS przekazał do Spółki projekt nowego aktu założycielskiego, który uwzględniał zasady określone w art. 18, art. 20, art. 22 oraz art. 23 uzmp. Po dokonaniu stosownego wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym, Departament wystąpił do Spółki o przedłożenie wniosku o zatwierdzenie zaktualizowanego regulaminu organizacyjnego Spółki oraz o przygotowanie przez Spółkę zaktualizowanych regulaminów nabywania oraz zbywania aktywów. Uchwałą nr 2/2019 z dnia 23 grudnia 2019 r. NZW dokonało uchylecia Aktu Założycielskiego z 15 maja 1992 r. i przyjęło nowy Akt Założycielski Spółki, w którym wprowadzono m.in. zasady określone w uzmp.

Wynagrodzenia członków organu zarządzającego i nadzorczej Spółki dostosowano do wymagań przepisów prawa

Wynagrodzenia członków organu zarządzającego i nadzorczej Spółki dostosowano do wymagań przepisów prawa. Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki w okresie objętym kontrolą były określone zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 2 ust. 2 pkt 1, art. 10 uzkw.

Uchwałą nr 10 z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu, NZW działając na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1, art. 4 – art. 8 uzkw, ustaliło zasady miesięcznego wynagrodzenia stałego dla członków Zarządu Spółki. Uchwałą nr 11 z dnia 30 grudnia 2016 r. NZW ustaliło miesięczne wynagrodzenie przewodniczącego i pozostałych członków rady nadzorczej Spółki. Uchwałą nr 6 NZW z dnia 31 października

2018 r. (dalej Uchwała nr 6) w sprawie zmiany Uchwały nr 10 ZZW z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu ustalono, że miesięczne wynagrodzenie stałe dla poszczególnych członków Zarządu Spółki zawiera się w przedziale od 4- do 8-krotności podstawy wymiaru, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 11 uzw, z uwzględnieniem przepisów szczególnych, przy czym w umowie wynagrodzenie stałe dla poszczególnych członków Zarządu określa się kwotowo.

Niepodjęcie uchwały w przedmiocie absolutorium dla byłego prezesa Zarządu ELEWARR

Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników nie podjęło uchwały w przedmiocie absolutorium dla byłego prezesa Zarządu Spółki z wykonywania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018. Stosownie do art. 228 pkt 1 ksh uchwały wspólników wymaga rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania zarządu z działalności spółki, sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz udzielenia absolutorium członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków. Decyzja Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników o niepodjęciu uchwały udzielającej absolutorium z wykonywania obowiązku prezesa Zarządu Spółki została poprzedzona odwołaniem przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników w dniu 31 października 2018 r. ze stanowiska prezesa Zarządu i powołaniem na stanowisko wiceprezesa, a następnie w dniu 10.12.2018 r. podjęciem przez NZW uchwały o odwołaniu ze stanowiska wiceprezesa. Jak stwierdził Dyrektor DNS, decyzje Zgromadzenia Wspólników były podejmowane w kontekście prognozowanej wysokiej straty netto za rok obrotowy 2017/2018. Niepodjęcie przez ZZW uchwały w przedmiocie absolutorium dla byłego Prezesa Zarządu jest niezgodne z art. 231 § 2 pkt 3 ksh. NIK zauważa, że podjęcie uchwały z naruszeniem przepisów ksh bez udzielenia absolutorium członkowi Zarządu Spółki powoduje, że członkowi organu zarządzającego przysługuje prawo do wytoczenia powództwa przeciwko Spółce.

Właściciel w ramach nadzoru właścicielskiego podejmował działania, wpływające na wynik finansowy Spółki poprzez wydanie zgody na sprzedaż części aktywów trwałych Spółki, tj. sprzedaż niewykorzystywanej w działalności gospodarczej nieruchomości zabudowanej zespołem budynków magazynowych i administracyjno-socjalnych, położonej w Mierkowie, gmina Lubsko o łącznej powierzchni 5,9907 ha. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników w uchwale nr 1 z dnia 24 sierpnia 2017 r. działając na podstawie § 15 ust. 1 pkt 13 Aktu Założycielskiego wyraziło zgodę na zbycie tej nieruchomości Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 1 z dnia 6 lutego 2019 r. wyraziło zgodę na sprzedaż prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Braniewie o powierzchni 1288 m² wraz z prawem własności budynku magazynowego o pow. użytkowej 3557 m², które przynosiły straty dla Spółki i były wykorzystywane w niewielkim stopniu.

**Działania
w zakresie
restrukturyzacji majątku
trwałego ELEWARR**

Zbycie udziałów w spółce Elewator Sieradz

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników wyraziło zgodę na zbycie 769 udziałów stanowiących 26,73% kapitału zakładowego spółki Elewator Sieradz Uchwałą nr 1/2019 z dnia 24 czerwca 2019 r., na kwotę nie niższą niż 620 tys. zł z zachowaniem zasad konkurencyjnych, obejmujących ogłoszenie Spółki na stronie internetowej, wysłanie ofert do wybranych inwestorów i wybór najkorzystniejszej cenowo oferty. Zarząd ELEWARR wycenił wartość

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

bilansową udziałów na 433,1 tys. zł, a rekomendował sprzedaż za cenę nie niższą niż 620 tys. zł.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników, jako uzasadnienie sprzedaży udziałów spółki Elewator Sieradz, przyjęło wniosek Zarządu ELEWARR, w którym podano, że udziały w Elewator Sieradz nie przyniosły Spółce korzyści finansowych, nie dały możliwości ELEWARR wpływu na bieżące zarządzanie i rozwój (26,73% udziałów w kapitale), a sprzedaż udziałów była zgodna z celami wyznaczonymi w Strategii ELEWARR na lata 2017–2020.

W KOWR nie przeprowadzono analizy wpływu sprzedaży udziałów Elewator Sieradz na stabilizację rynku i możliwości ograniczenia oddziaływania na stabilizację rynku przechowywania zbóż i rzepaku w województwie łódzkim. Sprzedaż udziałów w spółce Elewator Sieradz spowodowała, że ELEWARR utracił istotną możliwość oddziaływania na rynek zbóż i rzepaku oraz na stabilizację tego rynku w województwie łódzkim.

Właściciel nie określał dla Spółki zadań publicznych

ARR, a następnie KOWR w latach 2017–2020 nie określali dla Spółki zadań dotyczących stabilizacji cen na rynkach zbóż i rzepaku oraz wzmacniających bezpieczeństwo żywnościowe kraju. Właściciel Spółki nie dokonał analizy funkcjonowania spółki ELEWARR i możliwości realizacji przez Spółkę zadań w zakresie interwencji na rynkach rolnych.

Udział Spółki w przechowywaniu zbóż i rzepaku nadal był marginalny i wyniósł ok. 4,5% w skali kraju. Udział Spółki w handlu zbożem wyniósł od 1 do 1,5%, a udział w handlu rzepakiem wyniósł od 2,5 do 3% krajowego rynku.

Skala działalności Spółki, co potwierdził Dyrektor DNS, nie pozwalała na istotne oddziaływanie na innych przedsiębiorców w celu stabilizacji cen zbóż i rzepaku. W latach 90-tych Spółka była liderem na rynku skupu zbóż i rzepaku. Natomiast w okresie 2017–2020 na rynku dominują podmioty prywatne i Spółka funkcjonuje w warunkach silnej konkurencji.

Instrumenty prawne Ministra RiRW

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi potwierdził²¹, że nie posiada instrumentów prawnych umożliwiających uruchomienie państwowego skupu interwencyjnego, a instytucją odpowiedzialną za utrzymanie państwowych rezerw strategicznych jest Agencja Rezerw Materiałowych. Zasoby magazynowe ELEWARR zostaną wykorzystane w ramach Platformy Żywnościowej.

Narodowy Holding Spożywczy - Krajowa Grupa Spożywcza

W związku z przejęciem z dnia 7 grudnia 2019 r. przez Ministra Aktywów Państwowych spraw związanych z wykonywaniem praw z akcji należących do Skarbu Państwa w spółkach z branży rolno – spożywczej²², Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi 9 stycznia 2020 r. przekazał wykonany przez podmiot zewnętrzny „Biznes plan Krajowej Grupy Spożywczej na lata 2019–2024. Założenia koncepcyjne – wersja z 26 września 2019 r.”

²¹ Na podstawie informacji uzyskanych od Ministra RiRW w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f) ustawy o NIK.

²² Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonują inni niż Prezes Rady Ministrów członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne, w tym jednoosobowe spółki Skarbu Państwa (Dz. U. poz. 2369).

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Minister właściwy do spraw aktywów państwowych ma prawo przejęcia udziałów w ELEWARR od właściciela, tj. KOWR. Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa²³, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw²⁴, w przypadku gdy jest to niezbędne dla realizacji polityki gospodarczej państwa, w tym ochrony interesów Skarbu Państwa, na wniosek ministra właściwego do spraw aktywów państwowych KOWR przekazuje temu ministrowi takie akcje lub udziały.

Minister Aktywów Państwowych²⁵ prowadzi dalsze analizy mające na celu przygotowanie i realizację procesu konsolidacji spółek działających w branży rolno-spożywczej w oparciu o wiodącą rolę Krajowej Spółki Cukrowej S.A. W tym celu w dniu 25 lutego 2020 r. zawarte zostało pomiędzy Skarbem Państwa i Krajową Spółką Cukrową S.A. porozumienie dotyczące przygotowania i realizacji procesu konsolidacji spółek z branży rolno-spożywczej, które przewiduje dwa etapy prac, tj. przygotowanie strategii konsolidacji oraz jej realizację. Planowane zakończenie całego procesu przewidywane jest w IV kwartale 2020 r.

Właścicielowi, tj. Prezesowi ARR, a następnie KOWR, przysługuje prawo kontroli Spółki na podstawie art. 212 § 1 ksh. Dopiero w marcu 2019 r. Wydział Wykonywania Praw z Udziałów i Akcji w DNS przeprowadził kontrolę w ELEWARR. Zalecono zmianę umowy Spółki uwzględniającą przepisy uzmp, zmianę regulaminu Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki uwzględniającego zmianę Aktu Założycielskiego, przyjęcie przejrzystego i uwzględniającego zasady konkurencji regulaminu nabywania i zbywania aktywów Spółki oraz podjęcie działań w celu zmiany zasad wynagradzania pracowników Centrali Spółki. W wyniku kontroli oceniono przyczyny wystąpienia straty netto za rok obrotowy 2017/2018 oraz działalność Spółki w zakresie sprzedaży zbóż i rzepaku.

Dyrektor Generalny KOWR, na podstawie § 29 Regulaminu Organizacyjnego KOWR wprowadzonego zarządzeniem nr 1/2017/W z dnia 1 września 2017 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego KOWR w dniu 5 czerwca 2018 r. powierzył pełnienie obowiązków Pełnomocnika Dyrektora Generalnego KOWR ds. spółki ELEWARR, którego upoważnił do wykonywania praw z udziałów w ELEWARR w zakresie czynności kontroli, o której mowa w art. 212 § 1 ksh. Pełnomocnik ten nie przeprowadził żadnej kontroli Spółki w trybie art. 212 § 1 ksh. Efektem pracy Pełnomocnika Dyrektora Generalnego KOWR ds. spółki ELEWARR tylko było uczestnictwo w trzech ZW Spółki jako protokolanta.

**Kontrola KOWR
w Spółce dopiero
w 2019 r.**

**Upoważniony
Pełnomocnik Dyrektora
Generalnego KOWR
ds. spółki ELEWARR
nie podjął czynności
w zakresie kontroli
Spółki**

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 481, ze zm.

²⁴ Dz. U. poz. 284.

²⁵ Informacja Ministra Aktywów Państwowych uzyskana w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

5.5. Realizacja wniosków pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli

Realizacja wniosków pokontrolnych NIK

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR sp. z o.o.” przekazała Zarządowi Spółki wystąpienie pokontrolne, w którym zawarto trzy wnioski pokontrolne. Wniosek o dokonanie zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki został częściowo zrealizowany. Wniosek o podjęcie, wraz z organem właściwym Spółki, czynności zmierzających do ustalenia wynagrodzenia dla członków Zarządu zgodnego z ustawą z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (dalej uwpł lub ustawa kominowa) i wniosek o podjęcie skutecznych działań w celu poprawy wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki, zostały zrealizowane.

W wyniku tej samej kontroli do Prezesa ARR Najwyższa Izba Kontroli skierowała wystąpienie pokontrolne, w którym zawarła dwa wnioski pokontrolne. Wniosek pokontrolny dotyczący prawidłowego określenia w umowach o pracę wynagrodzeń dla członków organu zarządzającego Spółki zgodnie z przepisami ustawy kominowej został przez Prezesa ARR zrealizowany. Wniosek o podjęcie przez Prezesa ARR działań zmierzających do zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki został częściowo zrealizowany.

5.5.1. Wykonanie wniosków pokontrolnych NIK przez Zarząd ELEWARR

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR sp. z o.o.” przekazała Zarządowi Spółki wystąpienie pokontrolne²⁶, w którym zawarto trzy wnioski pokontrolne.

Wniosek o dokonanie zwrotu wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki został częściowo zrealizowany

Wniosek o dokonanie zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki został częściowo zrealizowany.

ELEWARR w kwietniu i w maju 2018 r., spośród 15 byłych członków Rady Nadzorczej, skierował do sądu jedenaście wniosków o wezwanie do ugody w przedmiocie zwrotu wynagrodzeń nienależnie pobranych przez byłych członków Rady Nadzorczej, wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia otrzymania wezwania do dnia zapłaty, w zakresie w jakim wypłacone wynagrodzenie przekraczało limity określone ustawą kominową. Prezes Zarządu wyjaśnił, że *Składając zawezwania do próby ugodowej Spółka kierowała się okresem przedawnienia roszczeń wobec byłych członków Rady Nadzorczej*. Z dziesięcioma byłymi członkami RN nie zawarto ugody. Do dnia zakończenia kontroli zawarto jedną ugodę pozasądową z Prezesem ELEWARR, który od 1 maja 2007 r. do 31 lipca 2007 r. pobrał wynagrodzenie w kwocie przewyższającej limit określony w ustawie kominowej, jako

²⁶ Wystąpienie pokontrolne znak K/13/002 KRR-4111-01-02/2013 z dnia 26 lutego 2014 r.

były członek Rady Nadzorczej ELEWARR. Do dnia 28 lutego 2020 r. została zwrócona część tej kwoty.

Spółka, spośród pięciu byłych członków Zarządu, którzy pobrali nienależne wynagrodzenie, w lutym 2018 r. wystąpiła do sądu z pozwem przeciwko byłemu Prezesowi Zarządu o zapłatę tytułem wypłaconego wynagrodzenia w zakresie w jakim wypłacone wynagrodzenie przekraczało limity określone uwpp. W dniu 19 kwietnia 2019 r. sąd oddalił powództwo, stwierdzając, że ustawa kominowa nie miała zastosowania do ELEWARR. Spółka wniosła apelację do sądu wyższej instancji, który w dniu 24 stycznia 2020 r. oddalił apelację. W sprawie dopuszczalności skargi od powyższego orzeczenia Prezes wyjaśnił, że biorąc pod uwagę wartość przedmiotu sporu decyzja w tej sprawie zapadnie po analizie uzasadnienia Sądu drugiej instancji.

Przedawnienie roszczeń wobec byłych członków Zarządu

Roszczenia ELEWARR w odniesieniu do pozostałych czterech członków Zarządu z tytułu wypłaconego nienależnie wynagrodzenia uległy przedawnieniu w 2014 r. (trzy przypadki) i w 2017 r. (jeden przypadek).

W sprawie przyczyn niewystąpienia przez Spółkę z powództwem o zapłatę przeciwko pozostałym czterem byłym członkom Zarządu Prezes wyjaśnił, że (...) na podstawie protokołu z rozprawy w sprawie z powództwa ELEWARR przeciwko (...) można stwierdzić, że (...) uznawał, że ustawa kominowa nie ma zastosowania do ELEWARR i w związku z tym nie wystąpił na drogę prawną dochodzenia roszczeń od byłych członków Zarządu.

Roszczenia ELEWARR w odniesieniu do czterech byłych członków Zarządu uległy przedawnieniu

Wniosek o podjęcie, wraz z organem właścicielskim Spółki, czynności zmierzających do ustalenia wynagrodzenia dla członków Zarządu zgodnego z ustawą kominową został zrealizowany.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwałą nr 4 z dnia 1 marca 2016 r. uchwaliło zasady wynagradzania i warunki zatrudnienia byłego prezesa Zarządu Spółki oraz członków Zarządu Spółki w formie wzoru umowy o pracę, ustalając zasady wynagradzania zgodne z przepisami ustawy kominowej oraz ustanowiło pełnomocnika ZW do reprezentowania Spółki oraz upoważnienia do zawarcia w jej imieniu umów o pracę.

Wniosek o podjęcie skutecznych działań w celu poprawy wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki został zrealizowany.

Pojemność magazynowa Spółki według stanu na dzień 30 września 2013 r. wyniosła 624,5 tys. ton. Pojemność magazynowa Spółki według stanu na koniec 2017 r. wyniosła 632,2 tys. ton, a na koniec 2018 r. i 2019 r. 682,2 tys. ton.

Średnioroczny zasyp magazynów ELEWARR zbożami i towarami składowanymi przez Spółkę w 2010 r. wyniósł 273,8 tys. ton (pojemność magazynowa była wykorzystana w 42,6%); w 2011 r. zasyp wyniósł 208,1 tys. ton (wykorzystano 33,2%), w 2012 r. zasyp wyniósł 233,3 tys. ton (wykorzystano 37,4%).

W wyniku realizacji wniosku pokontrolnego, średnioroczny zasyp magazynów ELEWARR wyniósł w 2013 r. 37,3% pojemności magazynowej Spółki, w 2014 r. – 41,5%, w 2015 r. – 45,9%, w 2016 r. – 49,0%, w 2017 r. – 42,8%, w 2018 r. – 63,0%, a w 2019 r. – 59,4%.

Wniosek o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia wynagrodzenia dla członków Zarządu zgodnego z przepisami prawa został zrealizowany

Wniosek o podjęcie skutecznych działań w celu poprawy wykorzystania potencjału przechowalniczego Spółki został zrealizowany

5.5.2. Wykonanie wniosków pokontrolnych NIK przez właściciela Spółki

W wyniku tej samej kontroli do Prezesa ARR Najwyższa Izba Kontroli skierowała wystąpienie pokontrolne²⁷, w którym zawarła dwa wnioski pokontrolne.

Wniosek o podjęcie – w ramach nadzoru właścicielskiego sprawowanego nad ELEWARR – działań zmierzających do zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i członków Zarządu Spółki został częściowo zrealizowany. Działania Zarządu ELEWARR i właściciela w zakresie realizacji tego wniosku pokontrolnego zostały opisane w pkt 5.5.1. niniejszej informacji.

Wniosek dotyczący prawidłowego określenia w umowach o pracę wynagrodzeń dla członków Zarządu Spółki zgodnie z przepisami ustawy kominowej został zrealizowany poprzez podjęcie przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników w dniu 1 marca 2016 r. uchwały dotyczącej zmiany wynagrodzenia wiceprezesa Zarządu oraz ustalenia zasad wynagradzania dwóch członków Zarządu powołanych w marcu 2016 r. W okresie objętym kontrolą wynagrodzenia członków Zarządu określono zgodnie z przepisami prawa, tj. uzkw.

²⁷ Wystąpienie pokontrolne znak K/13/002 KRR-4111-01-01/2013, tekst ujednolicony na podstawie uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 21 maja 2014 r.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Czy zarządzanie Spółką oraz sprawowany nad nią nadzór przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa były prawidłowe i skuteczne?

Pytanie definiujące cel główny kontroli

1. Czy Spółka prawidłowo i efektywnie gospodarowała majątkiem?
2. Czy Spółka osiągała założone wyniki finansowe?
3. Czy ELEWARR Sp. z o.o. prowadziła skuteczne i efektywne działania w zakresie skupu i przechowywania zbóż oraz rzepaku?
4. Czy nadzór właścicielski nad ELEWARR Sp. z o.o. sprawowany był prawidłowo i skutecznie?
5. Czy zostały zrealizowane wnioski NIK z kontroli K/13/002 „Nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad ELEWARR Sp. z o.o.”?

Pytania definiujące cele szczegółowe kontroli

Kontrola została przeprowadzona w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa oraz w siedzibie Zarządu ELEWARR Sp. z o.o. w Warszawie.

Zakres podmiotowy

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz ELEWARR Sp. z o.o. w Warszawie – kontrola na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁸ z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy o NIK, tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

Kryteria kontroli

Lata 2017–2020 (do dnia zakończenia kontroli), z uwzględnieniem dowodów sporządzonych w okresie wcześniejszym mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą

Okres objęty kontrolą

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f) ustawy o NIK uzyskano i wykorzystano informacje od Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Aktywów Państwowych i Prezesa Agencji Rezerw Materiałowych.

Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK

W kontroli nie uczestniczyły organy kontroli na podstawie art. 12 ustawy o NIK.

Udział innych organów kontroli na podstawie art. 12 ustawy o NIK

Kontrola została podjęta z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli. Poprzedziły ją analizy przedkontrolne prowadzone dla zidentyfikowanych obszarów związanych ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i pogorszeniem sytuacji finansowo-ekonomicznej ELEWARR. Czynności kontrolne prowadzono od 10 stycznia 2020 r. do 24 kwietnia 2020 r.

Pozostałe informacje

Wystąpienia pokontrolne skierowano do kierowników skontrolowanych podmiotów. W wystąpieniach sformułowano łącznie cztery wnioski pokontrolne, które były w trakcie realizacji. Do wystąpienia pokontrolnego z dnia 14 kwietnia 2020 r. Zarząd ELEWARR w dniu 11 maja 2020 r. zgłosił 16 zastrzeżeń. Zespół Orzekający Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli Zgodnie po posiedzeniu z dnia 9 czerwca 2020 r. podjął uchwałę w dniu 10 lipca 2020 r., w której dziewięć zastrzeżeń zostało oddalonych, dwa uwzględniono w całości, a pięć uwzględniono częściowo. Do wystąpienia pokontrolnego z dnia 24 kwietnia 2020 r. Dyrektor Generalny KOWR w dniu 15 maja 2020 r. zgłosił trzy zastrzeżenia. Zespół Orzekający

²⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej zwana ustawą o NIK.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli po posiedzeniu z dnia 16 czerwca 2020 r. podjął uchwałę z dnia 30 czerwca 2020 r., w której wszystkie zastrzeżenia uwzględniono częściowo. Wszyscy adresaci wniosków pokontrolnych poinformowali o sposobie wykorzystania ocen i wniosków NIK.

P.o. Dyrektor Generalny KOWR poinformował o podjętych przez KOWR działaniach w celu wzmocnienia nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR, a także o wsparciu Spółki w projekcie „Platforma Żywnościowa” i w uruchomieniu elewatorów zbożowych w portach morskich w celu intensyfikacji handlu i wzrostu przychodów Spółki. Poinformował również o zamiarze zobowiązania Spółki do podjęcia prac nad przygotowaniem strategicznego planu rozwoju na lata 2020–2025. Działania te mają zwiększyć pozycję Spółki na rynku zbóż i rzepaku oraz znacząco poprawić wyniki finansowe Spółki.

Zarząd ELEWARR poinformował o podjętych działaniach w celu wyegzekwowania należności z tytułu sprzedaży towaru przez oddział Spółki w Gądkach k/Poznania oraz o podjętych przez Zarząd Spółki działaniach w celu wzmocnienia nadzoru nad działalnością oddziałów Spółki.

Najwyższa Izba Kontroli skierowała zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa dotyczące niedopełnienia obowiązków i wyrządzenia Spółce ELEWARR znacznej szkody majątkowej. W związku z podjęciem przez Prokuraturę Okręgową Warszawa Praga postępowania w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa przy zbyciu udziałów w Elewator Sieradz sp. z o.o. Najwyższa Izba Kontroli przekazała do Prokuratury dokumenty w tej sprawie.

Najwyższa Izba Kontroli działając w trybie art. 62a ustawy o NIK poinformowała Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o ocenie nieprawidłowości dotyczącej niepodjęcia przez KOWR, jako Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwały w przedmiocie absolutorium dotyczącego byłego prezesa Zarządu Spółki z wykonywania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018.

Stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości skutkowały ustaleniem finansowych skutków na kwotę łącznie 923,4 tys. zł.

Wykaz jednostek kontrolowanych

L.p.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	Grzegorz Pięta p.o. Dyrektor Generalny od dnia 6 marca 2019 r. Piotr Serafin p.o. Dyrektor Generalny od 3 lipca 2018 r. do 5 marca 2019 r. Witold Strobel Dyrektor Generalny od 1 września 2017 r. do 2 lipca 2018 r.
2.		ELEWARR Sp. z o.o.	Daniel Korona – Prezes Zarządu od 1 listopada 2018 r. Bogdan Drechna – Prezes Zarządu od 1 marca 2016 r. do 31 października 2018 r.

6.1.1. Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

L.p.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	W formie opisowej	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa przejął nadzór właścicielski nad ELEWARR Sp. z o.o. po Agencji Rynku Rolnego z dniem 1 września 2017 r. w warunkach malejącego znaczenia Spółki jako podmiotu stabilizującego sytuację rynków zbóż i rzepaku. Udział Spółki w przechowywaniu zbóż i rzepaku wyniósł ok. 5% w skali kraju, udział w handlu zbożem od 1 do 1,5%, a udział w handlu rzepakiem – od 2,5 do 3% krajowego rynku. Prezes Agencji Rynku Rolnego zrealizował wniosek pokontrolny Najwyższej Izby Kontroli dotyczący prawidłowego określenia w umowach o pracę wynagrodzeń dla członków Zarządu ELEWARR Sp. z o.o. zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. Drugi wniosek o podjęcie działań zmierzających do dokonania zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez byłych członków Rady Nadzorczej i byłych członków Zarządu, został zrealizowany częściowo.	W badanym okresie KOWR nie określał dla ELEWARR Sp. z o.o. zadań w zakresie stabilizacji cen na rynkach zbóż i rzepaku lub udziału w działaniach wzmacniających bezpieczeństwo żywnościowe. W związku z poniesioną przez Spółkę w roku obrotowym 2017/2018 stratą netto w wysokości 17,2 mln zł (wobec zysku w roku poprzednim w wysokości 3,5 mln zł) KOWR odwołał Zarząd Spółki i przeprowadził w Spółce kontrolę w celu ustalenia przyczyn poniesionej straty. W kolejnym roku obrotowym (2018/2019) wynik finansowy Spółki poprawił się, osiągnęła ona zysk netto w wysokości 0,93 mln zł. W badanym okresie nadzór właścicielski podejmował w ramach restrukturyzacji majątku Spółki działania wpływające na jej wynik finansowy poprzez udzielanie zgody na sprzedaż części aktywów trwałych, w tym m. in. udziałów w Elewator Sieradz Sp. z o.o. W obszarze sprawowanego przez KOWR nadzoru właścicielskiego w okresie objętym kontrolą, tj. od 1 września 2017 r. do zakończenia kontroli, Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia: - powołanie w 2018 r. trzech członków Zarządu bez postępowania kwalifikacyjnego, tj. z naruszeniem art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników i uregulowaniami obowiązującymi w Spółce, - podjęcie działań zmierzających do dostosowania Aktu Założycielskiego ELEWARR Sp. z o.o. dopiero po ponad dwóch latach od wejścia w życie uzmpp, - niepodjęcie przez ZZW uchwały w przedmiocie absolutorium dla byłego Prezesa Zarządu z wykonania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018 na podstawie art. 231 §2 pkt 3 ksh. Ponadto kontrola wykazała, że KOWR jako Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników, wyraziło zgodę na sprzedaż udziałów w Elewator Sieradz Sp. z o.o., bez analizy skutków tego działania co w konsekwencji doprowadziło do ograniczenia możliwości oddziaływania ELEWARR Sp. z o.o. na stabilizację rynku przechowywania zbóż i rzepaku w województwie łódzkim. Zdaniem NIK konieczna jest zmiana koncepcji funkcjonowania ELEWARR Sp. z o.o. oraz określenie zadań pozwalających na zwiększenie jej znaczenia na rzecz stabilizacji rynków rolnych, co umożliwi osiągnięcie wymiernych efektów finansowych Spółce.

L.p.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
2.	ELEWARR Sp. z o.o.	W formie opisowej	Wykorzystanie przez potencjału przechowalniczego w okresie objętym kontrolą zwiększyło się w odniesieniu do lat poprzednich. Spowodowane było to przede wszystkim wzrostem liczby usług przechowywania na rzecz dużych podmiotów zajmujących się przetwórstwem oraz dla Agencji Rezerw Materiałowych. Udział ELEWARR w rynku przechowywania zbóż i rzepaku nadal był marginalny i wyniósł 4,5% w skali kraju.	Sytuacja ekonomiczno-finansowa ELEWARR w badanym okresie uległa pogorszeniu. Za rok obrotowy 2016/2017 Spółka wykazała zysk netto w wysokości 3468 tys. zł, który przeznaczono na pokrycie strat z lat ubiegłych. W roku obrotowym 2017/2018 nastąpiło dalsze pogorszenie wyniku finansowego – strata netto w wysokości 17,2 mln zł, która spowodowana była głównie niekorzystną sprzedażą rzepaku pod koniec roku obrotowego. Zysk netto za rok obrotowy 2018/2019 pokrył tylko w niewielkiej części straty poniesione w poprzednich latach.
			Zarząd ELEWARR zrealizował dwa wnioski pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli. Trzeci wniosek o dokonanie zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez byłych członków Rady Nadzorczej i byłych członków Zarządu został częściowo zrealizowany.	Ponadto wynik finansowy Grupy Kapitałowej ELEWARR również uległ pogorszeniu, co miało wpływ na wyniki finansowe Spółki. Najwyższa Izba Kontroli już w poprzednich kontrolach wskazywała na utratę przez ELEWARR Sp. z o.o. kluczowej roli w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku, jak również na pogarszającą się sytuację finansową Spółki. Nie poprawiło się zarządzanie Spółką ELEWARR, czego przykładem były podejmowane działania dotyczące sprzedaży składników aktywów trwałych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczące sprzedaży rzepaku i pszenicy konsumpcyjnej świadczą o nieprawidłowym i nieskutecznym nadzorze Zarządu Spółki nad działalnością oddziałów terenowych Spółki, w szczególności nad Oddziałem w Gądkach koło Poznania. Biorąc pod uwagę wyniki finansowe ELEWARR, zdaniem NIK osiągnięcie wymiernych efektów dla działań Spółki jest możliwe jedynie przez zmianę koncepcji funkcjonowania, wzmocnienie nadzoru Zarządu oraz określenie zadań pozwalających na zwiększenie jej znaczenia na rzecz stabilizacji rynków rolnych, co umożliwi znacząco poprawę wyników finansowych Spółki.

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno- -ekonomicznych

Zgodnie z art. 23b ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej²⁹ (dalej ustawa o działach administracji rządowej) dział rynki rolne obejmuje m. in. sprawy przetwórstwa i przechowywania rolno-spożywczego, jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz mechanizmów regulacji rynków rolnych. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi³⁰ określiło szczegółowo zakres działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Na podstawie art. 3 ust. 1 gnrsp, utworzono Agencję Nieruchomości Rolnych jako państwową osobę prawną. Agencja Nieruchomości Rolnych realizowała zadania wynikające z polityki państwa w szczególności w zakresie wykonywania praw z udziałów i akcji, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 10 gnrsp. Nadzór nad ANR sprawował minister właściwy do spraw rozwoju wsi na podstawie art. 3 ust. 2 powołanej ustawy. Z dniem 1 września 2017 r. m. in. art. 3 i 6 gnrsp utraciły moc obowiązującą, a weszły w życie zmiany przepisów tej ustawy dotyczące KOWR.

Dział administracji
rządowej rolnictwo

Zgodnie z art. 45 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa³¹ z dniem 31 sierpnia 2017 r. zniesiono Agencję Rynku Rolnego i Agencję Nieruchomości Rolnych, a z dniem 1 września 2017 r. utworzono Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

KOWR, stosownie do art. 46 ust. 1 i 5 powyższej ustawy z dniem 1 września 2017 r. z mocy prawa wstąpił w ogół praw i obowiązków znoszonej Agencji Nieruchomości Rolnych. Zgodnie z art. 52 ust. 1 tej ustawy akta spraw, rejestry, spisy, wykazy, ewidencje i bazy danych, prowadzone przez organy ANR, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przejęły właściwe organy KOWR, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, organy ARiMR albo Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

W stosunku do spółek, w których prawa z udziałów wykonuje KOWR, zastosowanie mają wymogi dotyczące funkcjonowania spółek z ograniczoną odpowiedzialnością zawarte w ustawie z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych.

Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością

Umowa spółki może ustanowić radę nadzorczą lub komisję rewizyjną albo oba te organy. W spółkach, w których kapitał zakładowy przewyższa kwotę 500.000 zł a wspólników jest więcej niż 25, powinna być ustanowiona rada nadzorcza lub komisja rewizyjna (art. 213 § 1 i 2 ksh).

Uprawnienia i obowiązki przysługujące zgromadzeniu wspólników w odniesieniu do spółek handlowych realizował KOWR lub ANR. Uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga m.in. rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania zarządu z działalności spółki, sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz udzielenie absolutorium członkom organów spółki z wykonania przez nich

²⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1220.

³⁰ Dz. U. poz. 1250, które utraciło moc z dniem 15 listopada 2019 r.

³¹ Dz. U. poz. 624, ze zm.

obowiązków (art. 228 ksh). Zwyczajne zgromadzenie wspólników (ZZW) powinno odbyć się w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego (art. 231 § 1 ksh). Przedmiotem uchwały ZZW powinien być podział zysku, chyba że umowa spółki stanowi inaczej (art. 231 § 2 pkt 2 ksh). Inne sprawy nie uregulowane w kodeksie spółek handlowych wymagające uchwały wspólników mogą być określone w umowie spółki (art. 228 ksh). Prawo kontroli służy każdemu wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 212 § 1 i 2 ksh), przy czym w przypadku ustanowienia rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej umowa spółki może wyłączyć albo ograniczyć indywidualną kontrolę wspólników (art. 213 § 3 ksh). W celu realizacji prawa kontroli wspólnik może w każdym czasie przeglądać księgi i dokumenty spółki, sporządzać bilans dla swego użytku lub żądać wyjaśnień od zarządu. Zarząd może odmówić wspólnikowi wyjaśnień oraz udostępnienia do wglądu ksiąg i dokumentów spółki – jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że wspólnik wykorzysta je w celach sprzecznych z interesem spółki i przez to wyrządzi spółce znaczną szkodę.

Wysokość wynagrodzenia miesięcznego członków organów zarządzających spółek

Wysokość wynagrodzenia miesięcznego zarządów spółek jednoosobowych oraz z większościowym udziałem Skarbu Państwa powinna być zgodna z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (do dnia 9 września 2016 r.). Maksymalna wysokość wynagrodzenia miesięcznego (art. 8) nie może przekroczyć, w przypadku członków zarządów – sześciokrotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS. W dniu 9 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami, w której zawarto uregulowania dotyczące wysokości wynagrodzenia miesięcznego członków organów zarządzających spółek, których prawa z akcji lub udziałów przysługują Skarbowi Państwa lub państwowym osobom prawnym (art. 1 ust. 1 uzkw).

Uzkw ma zastosowanie do podmiotów reprezentujących Skarb Państwa, w zakresie wykonywania praw z udziałów lub akcji przysługujących tym podmiotom. Ustawa zmieniła sposób ustalania wysokości wynagrodzenia kadry zarządzającej spółek, wprowadzając mechanizm wymuszający ustalenie tej wysokości w sposób adekwatny do bieżącej sytuacji spółki, jej wielkości oraz skali prowadzonej działalności. Uchwały w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń dotyczące członków organu zarządzającego na podstawie art. 4 ust. 1 uzkw powinny wskazywać, że wynagrodzenie całkowite członka organu zarządzającego będzie składało się z określonej kwotowo części stałej, stanowiącej wynagrodzenie miesięczne podstawowe, oraz części zmiennej, stanowiącej wynagrodzenie uzupełniające za rok obrotowy spółki. Wysokość części stałej wynagrodzenia miesięcznego członka organu zarządzającego określono w art. 4 ust. 2 uzkw i uzależniono od skali działalności spółki. Część zmienna wynagrodzenia członka organu zarządzającego, stanowiąca wynagrodzenie uzupełniające za rok obrotowy spółki, na podstawie art. 4 ust. 5 uzkw, powinna być uzależniona od poziomu realizacji celów zarządczych. Część zmienna wynagrodzenia w spółce nie może przekroczyć 50%, a w największych spółkach (o których

mowa w art. 4 ust. 2 pkt 5 ww. ustawy) 100% wynagrodzenia podstawowego członka organu zarządzającego w poprzednim roku obrotowym.

W art. 4. ust. 1 uzkw określono, że projekt uchwały w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków organu zarządzającego oraz projekt uchwały w sprawie kształtowania wynagrodzeń członków organu zarządzającego, zwane dalej „uchwałami w sprawie wynagrodzeń”, przewidują że wynagrodzenie całkowite członka organu zarządzającego składa się z części stałej, stanowiącej wynagrodzenie miesięczne podstawowe, określonej kwotowo, oraz części zmiennej, stanowiącej wynagrodzenie uzupełniające za rok obrotowy spółki.

W art. 4 ust. 2 uzkw wskazano, że część stałą wynagrodzenia członka organu zarządzającego ustala się z uwzględnieniem skali działalności spółki, w szczególności wartości jej aktywów, osiąganych przychodów i wielkości zatrudnienia, w wysokości:

- 1) od jednokrotności do trzykrotności podstawy wymiaru – dla spółki, która w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych spełniła przynajmniej dwie poniższe przesłanki:
 - a) zatrudniała średniorocznie do 10 pracowników,
 - b) osiągnęła roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych niższy niż równowartość w złotych 2 milionów euro,
 - c) sumy aktywów jej bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat były niższe niż równowartość w złotych 2 milionów euro;
- 2) od dwukrotności do czterokrotności podstawy wymiaru – dla spółki, która w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych spełniła przynajmniej dwie poniższe przesłanki:
 - a) zatrudniała średniorocznie co najmniej 11 pracowników,
 - b) osiągnęła roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych stanowiący co najmniej równowartość w złotych 2 milionów euro,
 - c) sumy aktywów jej bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat stanowiły co najmniej równowartość w złotych 2 milionów euro;
- 3) od trzykrotności do pięciokrotności podstawy wymiaru – dla spółki, która w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych spełniła przynajmniej dwie poniższe przesłanki:
 - a) zatrudniała średniorocznie co najmniej 51 pracowników,
 - b) osiągnęła roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych wyższy niż równowartość w złotych 10 milionów euro,
 - c) sumy aktywów jej bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat były wyższe niż równowartość w złotych 10 milionów euro;
- 4) od czterokrotności do ośmiokrotności podstawy wymiaru – dla spółki, która w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych spełniła przynajmniej dwie poniższe przesłanki:
 - a) zatrudniała średniorocznie co najmniej 251 pracowników,
 - b) osiągnęła roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych wyższy niż równowartość w złotych 50 milionów euro,

- c) sumy aktywów jej bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat były wyższe niż równowartość w złotych 43 milionów euro;
- 5) od siedmiokrotności do piętnastokrotności podstawy wymiaru – dla spółki, która w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych spełniła przynajmniej dwie poniższe przesłanki:
 - a) zatrudniała średniorocznie co najmniej 1251 pracowników,
 - b) osiągnęła roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych wyższy niż równowartość w złotych 250 milionów euro,
 - c) sumy aktywów jej bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat były wyższe niż równowartość w złotych 215 milionów euro,
 - d) przy czym wyrażone w euro wielkości, o których mowa w pkt 1–5, przelicza się na złote według średniego kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu danego roku obrotowego.

Część zmienna wynagrodzenia członka organu zarządzającego, stanowiąca wynagrodzenie uzupełniające za rok obrotowy spółki, uzależniona jest od poziomu realizacji celów zarządczych (art. 4 ust. 5 uzkw). Wagi celów zarządczych, a także obiektywne i mierzalne kryteria ich realizacji i rozliczania są ustalane dla poszczególnych lub wszystkich członków organu zarządzającego. Część zmienna wynagrodzenia w spółce nie może przekroczyć 50%, a w spółkach publicznych 100% wynagrodzenia podstawowego członka organu zarządzającego w poprzednim roku obrotowym.

Podmiot uprawniony do wykonywania praw udziałowych jest obowiązany stosownie do art. 21 ust. 1 uzkw podjąć działania mające na celu ukształtowanie i stosowanie w spółce zasad wynagradzania członków organu zarządzającego i członków organu nadzorczego, określonych niniejszą ustawą, najpóźniej do dnia zwyczajnego walnego zgromadzenia, którego przedmiotem będzie rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za rok obrotowy rozpoczynający się w 2016 r.

**Gospodarowanie
nieruchomościami
i utrzymywanie
wymaganego stanu
technicznego**

Spółki, w których prawa z udziałów wykonuje KOWR, mogą dysponować gruntami własnymi (wniesionymi aportem przy ich tworzeniu z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa), gruntami dzierżawionymi (na podstawie umów dzierżawy zawieranych z Oddziałem Terenowym Agencji Nieruchomości Rolnych w Warszawie). Spółki mogą też dzierżawić inne grunty (poza KOWR). Zasady gospodarowania mieniem wchodzącym w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa reguluje gnrsp.

Nieruchomości należące do spółki, w której udziały posiada KOWR, nie są nieruchomościami Skarbu Państwa, lecz nieruchomościami spółki. Artykuł 33 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny³² (dalej kc) stanowi, że osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nie należącego do innych państwowych osób prawnych (art. 34 kc). Zgodnie z art. 44¹ § 1 kc, własność i inne prawa majątkowe, stanowiące mienie państwowe, przysługują Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym.

³² Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.

ELEWARR Sp. z o.o. została powołana przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego w dniu 15 maja 1992 r., aktem założycielskim w formie aktu notarialnego (Rep. A 3110/92). W dniu 18 maja 1992 r. Spółka została wpisana do rejestru handlowego w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy, XVI Wydział Gospodarczy, pod numerem RHB 32478. Dnia 25 marca 2002 r., postanowieniem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy, XVI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, ELEWARR Sp. z o.o. została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000102377. Spółka posiada numer statystyczny REGON 011074010 oraz numer identyfikacyjny NIP 526 030 02 79.

ELEWARR Sp. z o.o. jest spółką prawa handlowego, w której 100% udziałów posiada od 1 września 2017 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Zgodnie § 8 ust. 1 aktu założycielskiego Spółki, kapitał zakładowy wynosi 143 010.500 zł i dzieli się na 286 021 udziałów o wartości nominalnej po 500 zł każdy.

Przedmiotem działalności Spółki, zgodnie z aktem założycielskim oraz regulaminem organizacyjnym, jest w szczególności sprzedaż hurtowa zbóż, nasion i pasz oraz magazynowanie i przechowywanie towarów. Zadania te Spółka realizuje poprzez obrót zbożem oraz rzepakiem (skup-sprzedaż) za środki własne i kredyt, a także świadczenie usług przechowywania dla podmiotów komercyjnych (zakłady tłuszczowe, firmy biopaliwowe, słodownie, mieszalnie pasz, firmy handlowe) i Agencji Rezerw Materiałowych (przechowywanie państwowych rezerw strategicznych³³).

Zgodnie z § 13 Aktu Założycielskiego organami ELEWARR były Zgromadzenie Wspólników, Rada Nadzorcza i Zarząd. Zgromadzenie Wspólników mogło być Zwyczajne i Nadzwyczajne stosownie do § 14.1 Aktu Założycielskiego.

Do wyłącznej kompetencji Zgromadzenia Wspólników na podstawie art. 228 ksh oraz § 15.1. i 15.2. Aktu Założycielskiego należało m. in.:

- zatwierdzanie na wniosek Zarządu strategicznych planów wieloletnich Spółki,
- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki, sprawozdania z działalności Rady Nadzorczej, sprawozdania finansowego oraz skonsolidowanego sprawozdania grupy kapitałowej za ubiegły rok obrotowy,
- podział zysku lub pokrycie straty oraz decydowanie o tworzeniu, użyciu i likwidacji kapitału zapasowego i innych kapitałów rezerwowych Spółki,
- wybór i odwołanie członków Zarządu i Rady Nadzorczej,
- ustalenie zasad i wysokości wynagrodzeń członkom Zarządu i Członkom Rady Nadzorczej,
- udzielenie członkom Zarządu i Członkom Rady Nadzorczej absolutorium z wykonania przez nich obowiązków,

³³ Zgodnie z art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1846, ze zm.), do zakresu działania Agencji Rezerw Materiałowych należy wykonywanie decyzji ministra właściwego do spraw energii o utworzeniu rezerw strategicznych, w tym produktów rolnych i rolno-spożywczych.

- wyrażenie zgody na nabycie i zbycie nieruchomości, udziałów w nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości,
- zatwierdzanie na wniosek Zarządu regulaminu organizacyjnego Spółki, regulaminów prac Zarządu i Rady Nadzorczej,
- połączenie, przekształcenie oraz podział Spółki, zmiana umowy i przedmiotu działalności Spółki, rozwiązanie i likwidacja Spółki,
- zbycie posiadanych przez Spółkę akcji lub udziałów w innych spółkach, z określeniem warunków i trybu ich zbywania.

Pojemność magazynowa spółki wynosi ok. 682,2 tys. ton. Ponadto ELEWARR sp. z o.o. posiadał udiały w trzech spółkach zbożowo-przetwórczych o łącznej pojemności magazynowej 130 tys. ton (stan na koniec 2018 r.).

Kontrole NIK dotyczące nadzoru właścicielskiego i funkcjonowania ELEWARR

W 2010 r. NIK przeprowadziła kontrolę P/10/108 „Funkcjonowanie ELEWARR sp. z o.o.”, obejmującą okres od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli oceniła negatywnie sprawowanie przez Agencję Rynku Rolnego nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR sp. z o.o. W wystąpieniu pokontrolnym wnioskuje o:

1. Monitorowanie działań Spółki ELEWARR w sprawie zwrotu wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki oraz Głównego Księgowego Spółki.
2. Ustalenie wynagrodzeń dla członków Zarządu Spółki w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.
3. Wyegzekwowanie od Zarządu Spółki ustalenia wynagrodzenia dla Głównego Księgowego w kwocie nieprzekraczającej maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ww. ustawy.
4. Podjęcie działań mających na celu poprawę jej sytuacji finansowej.

W związku z kontrolą, Najwyższa Izba Kontroli, przekazała Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystąpienie pokontrolne, w którym wnosiła o analizę sposobu sprawowania nadzoru nad Agencją Rynku Rolnego w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich w ELEWARR. Najwyższa Izba Kontroli wskazała też na potrzebę podjęcia przez właściciela Spółki działań w celu opracowania i wdrożenia strategii rozwoju Spółki, określającej założenia, kierunki działań, a także sposoby realizacji wyznaczonych zadań.

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli przeprowadzonej w 2013 r. oceniła negatywnie sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego. Spółka przestała pełnić kluczową rolę w stabilizacji rynku zbóż, zabezpieczeniu przez Agencję Rynku Rolnego powierzchni magazynowych w ramach centrów interwencyjnych skupu zbóż oraz w przechowywaniu zapasów interwencyjnych Unii Europejskiej. Zmalała też jej rola w przechowywaniu rezerw strategicznych. W 2013 r. zmniejszył się udział ELEWARR sp. z o.o. w przechowywaniu państwowych rezerw zbóż w stosunku do lat 2010–2012. Wobec trudnej sytuacji na rynku zbóż i rzepaku po zbiorach 2013 r. zachowania Prezesa ARR oraz Spółki były zdecydowanie pasywne. Przeprowadzone zmiany organizacyjne

okazały się nieskuteczne i nie poprawiły funkcjonowania Spółki. Jednocześnie ulegała pogorszeniu sytuacja finansowa ELEWARR Sp. z o.o. Osiągnięty w latach 2010–2012 zysk uzyskany był głównie w wyniku działalności finansowej, a nie z tytułu działalności podstawowej Spółki. Nie wszystkie wnioski z poprzedniej kontroli NIK przeprowadzonej w 2010 r. zostały zrealizowane, a działania podjęte na rzecz realizacji części wniosków nie przyniosły zakładanych efektów.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła ponadto nieskuteczny nadzór Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad Spółką. Wynikał on przede wszystkim z braku aktywności Agencji Rynku Rolnego w wypełnianiu roli właściciela Spółki i postawy właściciela uznającego Spółkę jako niezależny podmiot prawny z głównym celem działalności – uzyskiwaniem dodatniego wyniku finansowego. Spowodowany był również biernością i niewykonywaniem kontroli nad Spółką w zakresie wynikającym z przepisów ksh, a także brakiem zainteresowania Spółką, której Agencja była właścicielem.

Kontrola wykazała, że ponownie naruszono przepisy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi³⁴. Przyczyną naruszania tej ustawy był pogląd Prezesa Agencji Rynku Rolnego i Zarządu Spółki, że ELEWARR Sp. z o. o. nie jest państwową osobą prawną, zatem przepisy tej ustawy nie miały do niej zastosowania.

Mając na uwadze malejącą rolę ELEWARR w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku oraz brak poprawy nadzoru Prezesa Agencji Rynku Rolnego nad Spółką, Najwyższa Izba Kontroli wniosła do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, aby w porozumieniu z Ministrem Finansów, rozważył przeprowadzenie postępowania likwidacyjnego i rozwiązanie ELEWARR.

³⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 2136.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 481).
2. Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 624, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 505, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 865, ze zm.).
7. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (Dz. U. z 2019 r. poz. 2181 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 735).
9. Ustawa z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2136).
10. Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz. U. z 2019 r. poz. 1885, ze zm.).
11. Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 396, ze zm.).
12. Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1846, ze zm.).
13. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. z 2019 r. poz. 2399).
14. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 2233).

6.4. Tabele i zestawienia

Tabela nr 1

Wybrane dane finansowe ELEWARR sp. z o.o. za lata obrotowe 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 (w zł)

Rok obrotowy	od 01.01.2015 do 30.06.2016	od 01.07.2016 do 30.06.2017	od 01.07.2017 do 30.06.2018	od 01.07.2018 do 30.06.2019
1	2	3	4	5
Wybrane dane z bilansu				
A AKTYWA TRWAŁE, w tym:	79 115 052,29	69 625 516,30	72 492 600,72	68 810 457,51
II Rzeczowe aktywa trwałe	64 361 317,14	59 980 423,62	66 959 364,06	63 275 605,89
IV Inwestycje długoterminowe	14 425 183,71	9 455 926,95	5 344 517,16	5 344 517,16
B AKTYWA OBROTOWE, w tym:	90 682 145,79	97 969 036,88	167 352 057,93	82 257 386,41
I Zapasy	44 922 783,90	3 736 962,89	33 865 742,16	10 548 213,29
II Należności krótkoterminowe	16 759 747,37	17 772 990,59	73 979 842,29	16 073 973,37
III Inwestycje krótkoterminowe	28 221 582,01	75 682 985,17	58 271 667,99	54 754 453,41
Suma aktywów	169 797 198,08	167 594 553,18	239 844 658,65	151 067 843,92
A KAPITAŁ (FUNDUSZ) WŁASNY, w tym:	154 909 831,06	153 408 567,43	139 064 598,53	139 992 842,29
I Kapitał (fundusz) podstawowy	143 010 500,00	143 010 500,00	143 010 500,00	143 010 500,00
IV Kapitał (fundusz) zapasowy	6 627 740,87	6 215 648,57	7 592 398,02	7 592 398,02
B ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	14 887 367,02	14 185 985,75	100 780 060,12	11 075 001,63
Pasywa razem	169 797 198,08	167 594 553,18	239 844 658,65	151 067 843,92
Wybrane dane z rachunku zysków i strat (wariant porównawczy)				
Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi w tym:	333 478 640,67	247 841 149,48	310 781 779,87	292 258 943,42
Przychody netto ze sprzedaży produktów	27 981 732,58	16 191 028,86	22 237 358,82	22 435 938,72
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	304 929 820,25	231 728 863,22	288 783 560,96	269 823 004,70
Koszty działalności operacyjnej	332 811 491,18	242 550 716,75	327 554 883,92	290 855 575,64
Amortyzacja	10 392 298,04	6 937 424,41	7 240 860,31	6 998 051,87
Zużycie materiałów i energii	6 608 628,06	5 441 286,09	6 033 777,29	6 476 675,93
Usługi obce	8 312 705,05	5 200 281,29	8 018 804,17	6 505 388,86
Podatki i opłaty	8 194 990,31	5 368 672,17	5 574 294,69	5 913 219,91
Wynagrodzenia	20 023 596,61	12 905 716,56	14 843 298,27	14 472 024,02
Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	4 934 811,72	3 586 390,27	3 535 344,66	3 260 654,57
Pozostałe koszty rodzajowe	784 584,66	763 369,19	850 256,23	720 390,54
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	273 559 876,73	202 347 576,77	281 458 248,30	246 509 169,94
Zysk (strata) ze sprzedaży	667 149,49	5 290 432,73	-16 773 104,05	1 403 367,78
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	1 606 028,61	5 206 690,02	-15 209 748,29	3 341 299,15
Zysk (strata) z działalności gospodarczej	-462 776,30	3 436 175,13	-17 756 423,98	919 567,76
Podatek dochodowy	50 684,00	31 818,00	534 442,00	8 676,00
Zysk (strata) netto	-412 092,30	3 467 993,13	-17 221 981,98	928 243,76

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Rok obrotowy	od 01.01.2015 do 30.06.2016	od 01.07.2016 do 30.06.2017	od 01.07.2017 do 30.06.2018	od 01.07.2018 do 30.06.2019
Wybrane dane z zestawienia zmian w kapitale własnym				
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	155 321 923,36	154 909 831,06	153 408 567,43	139 064 598,53
1. Kapitał podstawowy na początek okresu	143 010 500,00	143 010 500,00	143 010 500,00	143 010 500,00
1.2. Kapitał podstawowy na koniec okresu	143 010 500,00	143 010 500,00	143 010 500,00	143 010 500,00
4. Kapitał zapasowy na początek okresu	12 770 318,59	6 627 740,87	6 215 648,57	7 592 398,02
4.2. Stan kapitału zapasowego na koniec okresu	6 627 740,87	6 215 648,57	7 592 398,02	7 592 398,02
5. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu - zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	5 923 620,57	5 683 682,49	5 683 682,49	5 683 682,49
5.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 683 682,49	5 683 682,49	5 683 682,49	5 683 682,49
III Kapitał własny po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)	154 909 831,06	153 408 567,43	139 064 598,53	139 992 842,29

Źródło: sprawozdania finansowe Zarządu ELEWARR Sp. z o.o.

6.5. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
8. Minister Aktywów Państwowych
9. Dyrektor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa
10. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
11. Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
12. Senacka Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
13. Parlamentarny Zespół ds. Rozwoju i Wsparcia Przedsiębiorstw
14. Parlamentarny Zespół na rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Patriotyzmu Ekonomicznego
15. Rolny Zespół Parlamentarny
16. Łódzki Zespół Parlamentarny
17. Warmińsko-Mazurski Zespół Parlamentarny

6.6. Stanowisko Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do informacji o wynikach kontroli

MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

K.kp.0910.5.2020

Warszawa, 26 października 2020

Pan

Marian Banaś

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

odpowiadając na pismo z 12 października 2020 r. znak KRR.430.005.2020, przy którym przesłana została Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli *Zarządzanie ELEWARR sp. z o.o.*, zgodnie z art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, uprzejmie informuję, co następuje.

Odnosząc się do stanowiska Najwyższej Izby Kontroli dotyczącego działania Spółki ELEWARR w zakresie skupu oraz przechowywania zbóż i rzepaku trudno się zgodzić z twierdzeniem, że działania Spółki ELEWARR były nieefektywne i nieskuteczne. Należy podkreślić, że produkcja zbóż jest jednym z głównych kierunków produkcji rolniczej w Polsce. Sytuacja na rynku zbóż ma istotne znaczenie dla całej gospodarki żywnościowej. Sektor zbożowy, dostarczający podstawowego surowca do produkcji pasz, w dużym stopniu decyduje o ekonomicznych warunkach produkcji zwierzęcej. W 2020 r. powierzchnia uprawy zbóż w Polsce wyniosła 7,9 mln ha, co stanowiło przeszło 70% powierzchni zasiewów. Zbiory zbóż ogółem GUS ocenia na rekordowym poziomie 33,3 mln ton, tj. o około 15% wyższym w stosunku do zbiorów ubiegłorocznych. Podobnie, rynek rzepaku – istotny segment polskiego rolnictwa, gdzie w bieżącym roku powierzchnia zasiewu rzepaku wyniosła 0,9 mln ha przy zbiorach 2,7 mln ton.

Biorąc pod uwagę jak ważną rolę w dochodowości dla polskiego rolnictwa stanowią oba sektory, istnienie na rynku podmiotu, nad którym nadzór sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jest konieczne. Stabilizacja rynku rzepaku i zbóż przez Spółkę ELEWARR odbywa się inaczej niż miało to miejsce 20 lat temu. Trudno jest porównywać obecną sytuację rynkową, kiedy system interwencji w praktyce nie funkcjonuje, z ówczesnymi uwarunkowaniami rynkowymi.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200

Spółka ELEWARR każdego roku swojej działalności jest przygotowana do uruchamiania nałożonych na nią zadań, a także posiada zabezpieczone środki zapewniające ciągłość akcji skupowej. W oparciu o możliwości przechowalnicze Spółki ELEWARR zapewniona jest możliwość uruchamiania stosownych działań w przypadku zaistnienia określonych uwarunkowań na rynku. Stabilizacyjna rola Spółki ELEWARR na rynku zbóż oparta jest również na posiadaniu znanej marki i ugruntowanej pozycji w branży, a przede wszystkim na uczciwych warunkach współpracy z rolnikami – producentami rolnymi, tj. w zakresie wywiązywania się z zawartych umów oraz terminową wypłatę należności (maksymalnie dwa tygodnie).

Kolejnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę jest rola Spółki ELEWARR w funkcjonowaniu projektu jakim jest Platforma Żywnościowa (dalej PŻ). Na początku tworzenia PŻ uznano, że jednym z ważniejszych jej elementów składowych muszą być autoryzowane magazyny do przechowywania zbóż. Magazyny Spółki ELEWARR były wzięte pod uwagę jako te, które mają odpowiednie zaplecze analityczne, profesjonalny sprzęt i wykwalifikowaną kadrę. Bez udziału Spółki ELEWARR trudno byłoby wdrożyć pilotaż PŻ i rozpocząć obroty giełdowe. Obecnie 12 magazynów ww. spółki dołączyło do magazynów autoryzowanych. W projekcie zakłada się również udział Spółki ELEWARR w transakcjach giełdowych w handlu pszenicą. Ponadto, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dalej KOWR), jako 100% udziałowiec Spółki ELEWARR, będzie ją wspierał w uruchomieniu elewatorów zbożowych w portach morskich.

Na uwagę zasługuje podkreślenie informacji, która zawarta jest w raporcie Najwyższej Izby Kontroli o uczestnictwie Spółki ELEWARR w Narodowym Holdingu Spożywczym – Krajowej Grupie Spożywczej, gdzie spółka ta będzie jednym z podmiotów wspierających sektor zbóż i rzepaku.

Wskazane wyżej działania niewątpliwie przyczynią się do intensyfikacji działalności w zakresie handlu zbożami, efektywniejszego wykorzystania potencjału Spółki ELEWARR na potrzeby branży rolno-spożywczej, a tym samym zwiększenia jej pozycji na rynku.

Odnosząc się do wniosku Najwyższej Izby Kontroli, dotyczącego *wzmocnienia nadzoru nad Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich, w szczególności dotyczących prawidłowości postępowań związanych z wyborem członków zarządu ELEWARR*, informuję, że Dyrektor Generalny KOWR zostanie zobowiązany do podjęcia działań mających na celu zwiększenie nadzoru nad działalnością spółek, ze szczególnym uwzględnieniem Spółki ELEWARR, a także do zwrócenia uwagi na konieczność ścisłego przestrzegania obowiązujących przepisów prawa w nadzorowanych spółkach, m.in. w zakresie wyboru członków organów spółek, tak aby w przyszłości uniknąć przypadków nieprawidłowości, które zostały wskazane w przedmiotowej informacji.

Jednocześnie informuję, że Dyrektor Generalny KOWR został zobowiązany do przedkładania miesięcznych raportów z funkcjonowania spółek strategicznych, tj. spółek wskazanych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej² oraz niezwłocznego wskazywania zagrożeń dotyczących funkcjonowania spółek, z jednoczesnym przedstawieniem działań mających na celu zminimalizowanie ich negatywnych skutków. Obowiązek składania ww. raportów jest jednym z kluczowych działań, które zdyscyplinują KOWR w zakresie nadzoru właścicielskiego nad spółkami. Dodatkowo rozważone będzie poszerzenie raportów o informacje dotyczące podejmowanych przez spółki uchwał.

Odnosząc się do oceny³ sprawowanego przez KOWR nadzoru właścicielskiego nad ELEWARR, przedstawionej w Informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli *Zarządzanie ELEWARR sp. z o.o.*, uprzejmie informuję, co następuje.

Należy wskazać, że pomimo dość prostej i przejrzystej regulacji art. 231 § 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych*⁴, wskazującej, że przedmiotem zwyczajnego zgromadzenia wspólników jest udzielenie członkom organów spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków, przyjmuje się rozmaite konstrukcje uchwały absolutoryjnej. Obecnie żaden przepis *Kodeksu spółek handlowych* nie zawiera nawet wskazówek co do sposobu konstruowania uchwał w przedmiocie udzielenia (bądź odmowy udzielenia) absolutorium. Może to skłaniać do postawienia tezy, iż co do zasady, treść i kształt uchwały absolutoryjnej został pozostawiony w gestii wspólników.

Poprzez głosowanie wspólnicy składają oświadczenia woli, dążąc do wykreowania określonego zdarzenia prawnego. Zmierzają więc do osiągnięcia określonych skutków prawnych w stosunku do jej przedmiotu przedstawionego w projekcie uchwały oraz osiągnięcia określonych skutków prawnych zewnętrznych lub wewnętrznych dla spółki.

Tym samym, w sytuacji, w której przedstawiony pod głosowanie walnego zgromadzenia spółki kapitałowej projekt uchwały nie uzyskuje wymaganej większości głosów „za” podjęciem uchwały udzielającej absolutorium, to uchwała ta decyzją wspólników nie zostaje podjęta⁵. Z orzecznictwa sądowego wynika, że z samego faktu nie podjęcia uchwały o udzieleniu absolutorium nie można wnioskować, że podjęto uchwałę o nieudzieleniu absolutorium. Przepisy *Kodeksu spółek handlowych* nie dają możliwości konstruowania występowania tzw. uchwał negatywnych jako skutku nieuchwalenia

² Dz. U. poz. 1525

³ M.in. w zakresie niepodjęcia przez zwyczajne Zgromadzenie Wspólników ELEWARR Sp. z o.o. uchwały w sprawie udzielenia absolutorium z wykonania obowiązków prezesa Zarządu Spółki za rok obrotowy 2017/2018

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1562, z późn. zm.

⁵ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12.12.2008 r. sygn. akt II CNP 82/08

uchwały⁶.

W realiach niniejszej sprawy należy zaznaczyć, że 27 grudnia 2018 r. odbyło się zwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki, gdzie jednym z punktów porządku obrad było udzielenie absolutorium członkom organów Spółki. Projekt uchwały w sprawie udzielenia absolutorium Prezesowi Zarządu został poddany pod głosowanie, niemniej jednak, uchwała nie uzyskała wymaganej większości głosów, co oznacza jedynie, że uchwała w sprawie udzielenia absolutorium nie została podjęta (a nie, że podjęto uchwałę w sprawie nieudzielenia absolutorium). W efekcie, nie można się zgodzić ze stwierdzeniem, że „członkowi organu zarządzającego przysługuje prawo do wytoczenia powództwa przeciwko Spółce”. Zgodnie z art. 249 w zw. z art. 250 *Kodeksu spółek handlowych* członkowi organu zarządzającego przysługuje prawo do wytoczenia powództwa przeciwko Spółce o uchylenie uchwały wspólników, jednak musi to być uchwała istniejąca. W omawianej sytuacji brak jest natomiast przedmiotu zaskarżenia.

Co istotne, w ramach działalności organów korporacyjnych spółek kapitałowych, zjawisko niepodjęcia uchwał (w tym również w przedmiocie udzielenia absolutorium) jest dość powszechną praktyką, wywołaną niedostatecznym stosunkiem głosów „za” w stosunku do głosów „przeciw” oraz „wstrzymujących się”⁷.

W tym kontekście wskazać należy, że *Kodeks spółek handlowych* uwzględnia sytuację polegającą na niepodjęciu uchwały udzielającej absolutorium członkowi zarządu. Tym samym, stan faktyczny zaistniały w niniejszej sprawie nie stoi w sprzeczności z art. 228 pkt 1 oraz art. 231 § 2 pkt 3 *Kodeksu spółek handlowych*.

Odnosząc się do kwestii ewentualnych, planowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, działań w zakresie podjęcia przez Zgromadzenie Wspólników Spółki ELEWARR uchwały w przedmiocie udzielenia absolutorium, należy przede wszystkim odnieść się do istoty instytucji absolutorium. Zgodnie ze stanowiskiem orzecznictwa i doktryny decyzja w przedmiocie absolutorium uzależniona jest od subiektywnej oceny, jaką na podstawie dostępnych mu danych buduje w sobie każdy ze wspólników/akcjonariuszy głosujących na walnym zgromadzeniu i taką subiektywną ocenę wyraża. Uchwała w przedmiocie absolutorium dla danej osoby odnosi skutki w relacji spółka – członek organu w sferze stosunków wewnętrznych spółki (np. zasadność odwołania czy rezygnacji z pełnionej funkcji) i stanowić może o braku zaufania do danej osoby, jak również ocenę sposobu sprawowania funkcji⁸.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest organem nadzorczym nad działalnością KOWR. Należy jednak uwzględnić, że uprawnienia nadzorcze Ministra nie dają podstaw do wkraczania w wewnętrzne relacje

⁶ Zob. wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z 26.07.2017 r. sygn. akt VIII GC 410/16

⁷ Zob. art. 245 w zw. z art. 4 § 1 pkt 9 i 10 *Kodeksu spółek handlowych*

⁸ Patrz powołany wyżej wyrok SO w Szczecinie

organów spółek, które są odrębnymi podmiotami prawnymi, nawet wówczas, gdy jednym ze wspólników spółki jest KOWR. Niemniej należy stwierdzić, że w ramach posiadanych kompetencji zostanie wzmocniony nadzór nad działalnością KOWR w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich.

Z poważaniem

wz. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szymon Giżyński

Sekretarz Stanu

6.7. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KRR.430.005.2020
I/20/001

Warszawa, dnia 04 listopada 2020 r.

Opinia

Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1200), do stanowiska Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 października 2020 r. do Informacji o wynikach kontroli „Zarządzanie ELEWARR Sp. z o.o.”

1. Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje informację o podjęciu przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi działań na rzecz realizacji wniosków pokontrolnych:
 - w ramach wzmocnienia nadzoru nad Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa (dalej KOWR) w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich, w szczególności dotyczących prawidłowości postępowań związanych z wyborem członków zarządu ELEWARR Sp. z o.o. (dalej Spółka lub ELEWARR) poinformowano, że Dyrektor Generalny KOWR zostanie zobowiązany do podjęcia działań mających na celu zwiększenie nadzoru nad działalnością spółek, ze szczególnym uwzględnieniem Spółki ELEWARR, a także do zwrócenia uwagi na konieczność ścisłego przestrzegania obowiązujących przepisów prawa w nadzorowanych spółkach, m. in. w zakresie wyboru członków organów spółek, aby uniknąć przypadków nieprawidłowości, które zostały wskazane w „Informacji”;
 - rozważone zostanie zobowiązanie Dyrektora Generalnego KOWR do przedkładania informacji dotyczących podejmowanych uchwał przez organy nadzorowanych spółek;
 - w ramach posiadanych kompetencji zostanie wzmocniony nadzór nad działalnością KOWR w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich.
2. Podniesiona w stanowisku Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwestia dotycząca niepodjęcia przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników uchwały w przedmiocie absolutorium dotyczącego byłego prezesa Zarządu Spółki z wykonywania obowiązków w roku obrotowym 2017/2018, była już przedmiotem analizy przeprowadzonej w toku postępowania kontrolnego. Była ona również analizowana w procesie rozpatrywania zastrzeżeń złożonych przez p.o. Dyrektora Generalnego KOWR do wystąpienia pokontrolnego. Należy zaznaczyć, iż ostatecznie została rozstrzygnięta, jako niezgodna z art. 231 § 2 pkt 3 Kodeksu spółek handlowych¹, uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 30 czerwca 2020 r. Pomimo złożonych wyjaśnień nadal nie jest jasny cel podjętego przez KOWR działania, a zdaniem Najwyższej Izby Kontroli podmioty publiczne realizując zadania nadzoru właścicielskiego powinny działać w sposób transparentny.
3. Najwyższa Izba Kontroli nie podziela także poglądu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawartego w stwierdzeniu, iż „trudno się zgodzić z twierdzeniem, że działania ELEWARR w zakresie skupu i przechowywania zbóż oraz rzepaku były nieefektywne i nieskuteczne”. Przedstawiona w „Informacji” ocena w zakresie powyższych działań Spółki ELEWARR opiera się na zebranych w toku postępowania kontrolnego dowodach kontroli oraz na analizie sytuacji majątkowej i ekonomicznej Spółki.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1526, ze zm.

ELEWARR Sp. z o.o. została utworzona przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego w 1992 r. w celu zarządzania elewatorami zbożowymi przejętymi przez Agencję Rynku Rolnego. Spółka miała stabilizować rynek zbóż i rzepaku oraz zabezpieczać powierzchnie magazynowe w ramach centrów interwencyjnych skupu zbóż. W latach 90-tych, gdy utworzono Spółkę w oparciu o mienie państwowe, ELEWARR był liderem na rynku skupu i sprzedaży hurtowej zbóż, nasion i pasz oraz magazynowania i przechowywania zbóż i rzepaku. Jednak na skutek zmian na rynku, na którym, wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej zwiększyły swój potencjał przechowalnictwo podmioty komercyjne, Spółka straciła tę pozycję. Brak odpowiednich działań właściciela oraz zarządu Spółki doprowadziły do jej marginalizacji na rynku. Najwyższa Izba Kontroli podtrzymuje twierdzenie, że udział ELEWARR w przechowywaniu zbóż i rzepaku jest marginalny i szacowany na ok. 4,5% w skali kraju, z tego na udział w rynku rzepaku przypada ok. 2,8%. W handlu zbożem udział ELEWARR wynosi od 1 do 1,5%, a w handlu rzepakiem od 2,5 do 3% krajowego rynku. Kwestia ta była również podniesiona na posiedzeniu Sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 kwietnia 2019 r. w sprawie informacji o sytuacji ELEWARR, na której Prezes ELEWARR potwierdził marginalny udział Spółki na rynku skupu i przechowalnictwa zbóż i rzepaku w kraju. Średnioroczne wykorzystanie powierzchni magazynowej przez ELEWARR w latach objętych kontrolą zwiększyło się w odniesieniu do lat poprzednich, jednak spowodowane było to przede wszystkim zwiększeniem usług przechowania na rzecz dużych podmiotów i dla Agencji Rezerw Materialowych. Najwyższa Izba Kontroli także w poprzednich kontrolach wskazywała na utratę przez Spółkę kluczowej roli w stabilizacji rynku zbóż i rzepaku.

4. Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje do wiadomości informacje o uczestnictwie Spółki w projekcie pn. Platforma Żywnościowa i w Narodowym Holdingu Spożywczym – Krajowej Grupie Spożywczej. Jednocześnie należy zaznaczyć, że sprawy podejmowanych działań w celu wykorzystania potencjału Spółki były przedmiotem badań kontrolnych w toku przeprowadzonej kontroli, w tym podczas opracowania wystąpień pokontrolnych i informacji o wynikach tej kontroli. Najwyższa Izba Kontroli podtrzymuje opinię, że uczestnictwo Spółki w Narodowym Holdingu Spożywczym – Krajowej Grupie Spożywczej, a także realizacja zadań w ramach Platformy Żywnościowej i przechowywania rezerw strategicznych na rzecz Agencji Rezerw Materialowych, może przyczynić się do wzmocnienia roli ELEWARR na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju.
5. Najwyższa Izba Kontroli za istotny i aktualny uznaje wniosek dotyczący opracowania analizy funkcjonowania Spółki ELEWARR w odniesieniu do nowej roli, jaką ma pełnić na rynku zbóż i rzepaku, a także określenia sposobu efektywnego wykorzystania potencjału Spółki na potrzeby branży rolno-spożywczej oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju. Należy wskazać, że koncepcja towarzysząca utworzeniu Spółki ELEWARR oraz funkcjonowania Spółki jako podmiotu mającego stabilizować rynek zbóż i rzepaku w tej strukturze organizacyjnej wyczerpała się. W ostatnich latach ELEWARR funkcjonuje w warunkach silnej konkurencji na rynku rolnym. Obecnie skala działalności Spółki nie pozwala na istotne oddziaływanie na innych przedsiębiorców w celu stabilizacji cen zbóż i rzepaku. Kluczową kwestią zatem jest ustalenie, jaką rolę na rynku zbóż i rzepaku ma pełnić ELEWARR w celu pełnego wykorzystania potencjału przechowalnictwa Spółki.
6. Biorąc powyższe pod uwagę, Najwyższa Izba Kontroli podtrzymuje oceny i wnioski zawarte w niniejszej „Informacji” oraz wyraża nadzieję, że działania podjęte na rzecz ich realizacji przyczynią się do efektywnego wykorzystania działalności Spółki na potrzeby branży rolno-spożywczej i bezpieczeństwa żywnościowego w kraju.

PREZES
Najwyższej Izby Kontroli
Marian Banaś